

Piotr Kładoczny
Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

RAMY INTERPRETACYJNE ZMYŚLÓW WE WCZESNYCH I PÓŹNYCH POWIEŚCIACH JERZEGO PILCHA

Jerzy Pilch jest żyjącym wspólnie pisarzem, cenionym i nagradzonym za swój dorobek. Na jego twórczość składają się dokonania o wielu postaciach: od publicystycznych felietonów przez prozatorskie powieści po scenariusze filmowe i dramaty. Ostatnio wydano także dwie części wywiadu, który przeprowadziła z nim Ewelina Pietrowiak¹. Autor znany jest z wnikliwych i subiektywnych obserwacji współczesnego świata, ma doświadczenie w opisywaniu ludzi po spożyciu alkoholu, podejmuje także wątki erotyczne i eksponuje swoje protestanckie wychowanie na Śląsku Cieszyńskim.

Artykuł został poświęcony analizie konceptualizacji zmysłów przez Jerzego Pilcha ujętych w ramy interpretacyjne. Dzięki badaniu można dostrzec, jak przedstawia się hierarchia postrzeżeń autora oraz które zakresy w nich dominują. Materiał pochodzi z dwóch wczesnych powieści Jerzego Pilcha *Spisu cudzołożnic* (1993)² i *Innych rozkoszy* (1995) oraz dwóch ostatnich *Zuza albo czas oddalenia* (2015) i *Portret młodej weneckianki* (2017). Na tej podstawie uzyskuje się obraz przekrojowy odtworzony w powieściach autora oraz możliwe jest wychwycenie różnic pomiędzy starszą i nowszą częścią dorobku artysty³.

1 Mowa o książkach: *Zawsze nie ma nigdy: Jerzy Pilch w rozmowach z Ewelina Pietrowiak*, Kraków 2016 oraz *Inne ochoty: Jerzy Pilch w rozmowach z Ewelina Pietrowiak*. Cz. 2, Kraków 2017.

2 W badaniach posługiwano się wydaniem z 2002 r. opublikowanym przez Wydawnictwo Literackie.

3 W założeniach autora artykułu jest przebadanie całego dorobku artysty, co jednak wymaga analizy kolejnych utworów. W poszczególnych krokach badawczych należy rozdzielać gatunki literackie dzieł autora, a zestawienia muszą służyć uwypuklaniu podobieństw i różnic. Jednym z zabiegów eksponujących podobieństwa jest wspólne potraktowanie utworów powieściowych (tego samego gatunku). W szukaniu różnic konceptualnych należy rozdzielić poszczególne tytuły, okresy powstawania dzieła (np. sprzed ujawnienia choroby Parkinsona i po jej ujawnieniu) oraz poszczególne gatunki literackie. Kolejnym zabiegiem jest porównanie wyników na podstawie twórczości J. Pilcha z wynikami analogicznymi innych twórców, co wiąże się z dalszymi pracami materiałowymi. Powstaje pytanie, czy w obrębie pojedynczej powieści należy rozdzielać ze względu na konceptualizację zmysłową kreacje występujących w nich postaci? W przypadku J. Pilcha zdecydowana większość powieści (szczególnie późne powieści) ma konstrukcję zdominowaną przez pierwszoosobowego narratora, a to oznacza, że wypowiedzi poszczególnych bohaterów mają ilościowo mały udział. Jest to argument za tym, by każdą powieść traktować zbiorczo i całościowo jak jeden przekaz o określonej konceptualnej kreacji percepcji zmysłowej.

Metodologia ram interpretacyjnych zapoczątkowana przez Charlesa J. Fillmore'a⁴, a następnie rozwijana na uniwersytecie w Berkeley służy interpretacji wybranego zakresu poznawczego, który obejmuje zbiór kategorii zależnych od siebie w ten sposób, że zrozumienie jednego warunkuje uruchomienie pozostałych⁵. Wyodrębnianie kategorii właściwych danej ramie poznawczej odbywa się na podstawie doświadczenia, w którym człowiek dostrzega relacje i zależności między elementami świata i łączy je w kompleksy. Na poziomie językowym ich odpowiednikami są kategorie semantyczne, ujawniające się w języku, na przykład w budowie zdania w postaci predykatów i ich argumentów oraz w wyrażeniach służących ich określeniu.

Poznanie zmysłowe jest jednym z zakresów ludzkiego doświadczenia dającym się opisać za pomocą metodologii ram. Zespół amerykańskich badaczy przedstawił teoretyczne podstawy swoich osiągnięć⁶. Ogólna 3-elementowa rama (Postrzegający – Zjawisko – Tło) jest reprezentowana przez ramy-córki Postrzegania_aktywnego (np. *ktoś widzi coś gdzieś*) oraz Postrzegania_pasywnego (*coś widać gdzieś*), które obejmują 16 elementów⁷. Badania wychodzące poza teoretyczne rozważania i oparte na większym materiale językowym odnoszą się do określonych form poznania i zazwyczaj rozbudowują wersje pierwotne ze względu na dostrzeganie dodatkowych uwarunkowań obserwowanego zjawiska w szczegółowej analizie. W polskich badaniach przedstawiono metodę ram interpretacyjnych⁸ oraz dokonano kilku prób ich rekonstrukcji na określonym materiale⁹.

4 Ch. Fillmore przedstawił swoje osiągnięcia m.in. w artykułach: *Frame Semantics*, [w:] *Linguistics in the Morning Calm*, red. The Linguistics Society of Korea, Seoul 1982, s. 111-137; *Frames and the semantics of understanding*, „Quaderni di Semantica” 1985, Vol. 6.2, s. 222-254 oraz wspólnie z Atkinsem T. Berylem *Towards a Frame-Based Lexicon: The Semantics of RISK and its Neighbors*, [w:] *Frames, Fields and Contrasts. New Essays in Semantic and Lexical Organization*, eds. A. Lehrer, E.F. Kittay, New Jersey 1992, s. 76-101.

5 Jako przykład podaje się kategorię czasu, w której zrozumienie określenia *weekend* jest związane z obowiązującym podziałem na dni tygodnia i innymi relacjami między czasem a pracą człowieka.

6 Wyniki tych prac można poznać na rozbudowanej stronie <https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/> [dostęp: 3.02.2018]. W wersji elektronicznej istnieje publikacja wieloautorska w przejrzanej wersji z 2016 r.: Josef Ruppenhofer, Michael Ellsworth, Miriam R.L. Petruck, Christopher R. Johnson, Jan Scheffczyk, *FrameNet II: Extended Theory and Practice* [revised November 1, 2016] <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/docs/r1.7/book.pdf> [3.02.2018].

7 W Postrzeganiu_aktywnym są to elementy jądrowe: *Postrzegający_aktywny* i *Zjawisko* oraz elementy niejądrowe *Część_ciała*, *Stan_zjawiska*, *Kierunek*, *Czas_trwania*, *Spodziewany_cel*, *Tło*, *Miejsce_postrzegającego*, *Sposób*, *Instrument*, *Przeszkoda*, *Miejsce*, *Cel*, *Stan_postrzegającego*, *Czas*. Postrzeganie_pasywne zawiera trzy elementy jądrowe: *Tło*, *Postrzegający_bierny*, *Zjawisko* oraz siedem niejądrowych *Część_ciała*, *Status*, *Stan_zjawiska*, *Kierunek*, *Miejsce_postrzegającego*, *Sposób* i *Instrument* (na podstawie <https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/> [3.02.2018]). Podkreślniki w zapisie nazw ram służą ich delimitacji (granice nazw). W polskojęzycznej literaturze naukowej są one zachowywane.

8 Omówienie znajduje się w tomie *Ramki: rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej*, red. M. Zawisławska, Warszawa 2010.

9 Rekonstrukcję ramy percepcji wzroku przeprowadziła Magdalena Zawisławska w książce *Czasowniki oznaczające percepcję wzrokową we współczesnej polszczyźnie. Ujęcie kognitywne*,

Badanie ram interpretacyjnych postrzegania poszczególnych zmysłów w wybranej twórczości J. Pilcha zostało tu sporządzone na podstawie tekstów ujawniających aktywizację wszystkich zmysłów służących poznaniu świata. Oprócz powszechnie znanych zmysłów wzroku, słuchu, smaku, węchu i dotyku pod uwagę wzięte zostały także wywodzące się z dotyku i mające receptory w obrębie skóry: nocycepcja (ból), ciężar, temperatura i wilgoć. Za zmysł uznaje się ponadto propriocepcję, którą określa się jako orientację ułożenia części własnego ciała oraz napięcie mięśniowe.

Przeprowadzone na rzecz tego artykułu¹⁰ badanie polegało na wynotowaniu podczas lektury czterech powieści J. Pilcha wszystkich wyrażen, których użycie i znaczenie realizuje jedną z kategorii znaczeniowych związanych z poszczególnym zmysłem. Kolejne kategorie ujawniają się wraz z przyrastającymi partiami tekstu. Suma kategorii, które znalazły swoje aktualizacje w materiale, tworzy tekstową realizację ram poszczególnych zmysłów i zostaną one przedstawione poniżej.

Przypisanie tekstowych przykładów do poszczególnych kategorii łączy się niejednokrotnie z wątpliwościami i ujawnia liczne zależności między wydzielonymi kategoriami. Wiele zjawisk człowiek poznaje wieloma zmysłami równocześnie. Przykładem może być opera, której się słucha i się ją ogląda. Podobnie dwuzmysłowy jest ogień dający ciepło i będący źródłem światła, a może też być obserwowanym obiektem i źródłem bólu. Ciekawy dylemat można napotkać przy rzeczowniku *wizja*, który zazwyczaj odnosi się do wykreowanych przeżyć wzrokowych. Może on jednak wskazywać tekst dokumentujący owo przeżycie, czyli przynależać do kategorii obiektów wzrokowych drukowanych. Dotyk czyż może sprawiać ból, a bliskie relacje między osobami, między którymi dochodzi do zbliżenia, umożliwiają odczucie jego zapachu. Wiele przykładów ujawnia także metaforyczne wykorzystanie słownictwa zmysłowego – ten zakres jednak nie będzie przedmiotem niniejszego opracowania. Pewne kategorie, jak kształt czy rozmiar, dają się poznać poprzez różne zmysły, a u zdrowego człowieka główne ich poznanie zachodzi poprzez wzrok, stąd też zostały one włączone do ramy *Postrzeganie_wzrokowe*.

Warszawa 2004 oraz artykule *Ramy interpretacyjne jako narzędzie opisu znaczenia*, [w:] *Ramki: rygorystyczna aplikacja...*, s. 53-73. Rama interpretacyjna zmysłu słuchu została przedstawiona przez Piotra Kładocznego w książce *Semantyka nazw dźwięków w języku polskim*, t. 1-2, Łask 2012 oraz artykule *Rama interpretacyjna percepcji słuchowej*, [w:] *Narracyjność języka i kultury*, red. D. Filar, D. Piekarczyk, Lublin 2014, s. 161-177. Autor ten dokonał także rekonstrukcji wszystkich zmysłów w twórczości Adama Mickiewicza na podstawie słownika tego autora w artykule: *Konceptualizacja zmysłów w twórczości Adama Mickiewicza*, „*Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego*” 2016, nr 2, s. 263-306. Należy zaznaczyć, że pełna leksyka wszystkich zmysłów w twórczości Stefana Żeromskiego została przedstawiona przez Barbarę Bartnicką i Kwirynę Handke w trzech tomach (4, 5 i 8) *Słownictwa pism Stefana Żeromskiego*, Kraków 2002: t. 4: B. Bartnicka, *Świat dźwięków*, t. 5: *Świat barw*, t. 8: *Świat doznań zmysłowych (węch, dotyk, smak)*.

¹⁰ Jak już wspomniano, artykuł jest w zamierzeniu elementem większej pracy obejmującej całą twórczość J. Pilcha.

W badanym materiale potraktowanym łącznie znajdują się 2823 wyrażenia (w tym połączenia więcej niż jednowyrazowe), które znalazły potwierdzenie ponad osiem i pół tysiąca razy (tabela 1). Zliczenie wyrazów poszczególnych zmysłów daje możliwość oceny rzeczywistego udziału każdego zmysłu w postrzeganiu świata oraz kreacji językowej pisarza. W wypadku J. Pilcha, jak we wszystkich sporządzanych dotąd próbach opisu, najliczniej reprezentowany jest zmysł wzroku, którego zarówno liczba leksemów, jak i liczba ich potwierdzeń dominują liczebnie, lecz nie przekraczają połowy udziału w całości badanego zbioru¹¹. Na drugim miejscu znalazła się leksyka zmysłu słuchu, którego liczba użyci przekroczyła 30 procent. Słuch jest zazwyczaj drugim pod względem istotności zmysłem dla zdrowego człowieka, co znalazło potwierdzenie w materiale. Wzrok i słuch to jedyne zmysły, których procentowy udział liczby poświadczeń tekstowych zyskuje w porównaniu z procentowym udziałem liczebności ich leksemów, a średnia powtarzalność leksemów obu zmysłów jest najwyższa. Oznacza to, że słownictwo wystarczająco dobrze opisuje owe zakresy poznawcze, a jego procentowy wzrost potwierdzeń dowodzi istotności w codziennym funkcjonowaniu i opisie literackiego świata.

Tabela 1. Udział leksyki poszczególnych zmysłów w czterech powieściach J. Pilcha

Zmysł	Liczba leksemów	Procent liczby leksemów	Liczba użyci	Procent liczby leksemów	Średnia powtarzalność leksemów
0. Ogólny	23	0,81	51	0,60	2,22
1. Wzrok	1236	43,78	3947	46,39	3,19
2. Słuch	738	26,14	2620	30,79	3,55
3. Wilgoć	222	7,86	609	7,16	2,74
4. Dotyk	185	6,55	325	3,82	1,76
5. Temperatura	145	5,13	385	4,52	2,66
6. Napięcie mięśniowe	117	4,14	231	2,71	1,97
7. Węch	62	2,20	173	2,03	2,79
8. Smak	44	1,56	64	0,75	1,45
9. Ciężar	28	0,99	52	0,61	1,86
10. Nocycepcja – ból	23	0,81	52	0,61	2,26
Suma	2823	99,97	8509	99,99	3,01

Bardzo wysoka, trzecia pozycja zmysłu wilgoci może zaskakiwać, gdyż zwykle sytuuje się on kilka pozycji niżej, a nawet bywa ostatnim przywoływanym i najrzadziej

¹¹ W badaniu słownictwa Adama Mickiewicza zmysł wzroku wykazywał odpowiednio 44,26% liczby leksemów i 55,78% liczby potwierdzeń, przez co wyraźniej niż u J. Pilcha przewyższał liczebnie pozostałe zmysły.

aktywowanym źródłem poznania zmysłowego¹². Jedną z przyczyn tego tkwi w metodologicznym przypisaniu wszystkich substancji ciekłych, w tym napojów (również alkoholowych), do kategorii obiektów wilgotnych. J. Pilch nie stroni od tematów i wątków biesiad i spożywania alkoholu, stąd między innymi taki wynik. Czwarte miejsce na liście zajmuje dotyk, który po dominujących zmysłach wzroku i słuchu jest często kolejnym wykorzystywanym przez człowieka. Jednym z powodów jego wysokiej pozycji w twórczości Pilcha są podejmowane wątki seksualne. W dalszej kolejności odnotowano temperaturę, napięcie mięśniowe, węch, smak i ciężar. Na ostatnim miejscu znajduje się nocycepcja (ból), na co wpływa brak podejmowania tematyki martyrologicznej, bitewnej czy hospitalizacyjnej. Wątki autobiograficzne związane z chorobą Parkinsona, która objawia się problemami z równowagą, autor opisuje w kategoriach napięcia mięśniowego¹³.

Przyjrzenie się wynikom uzyskanym osobno w każdej z badanych powieści autora obrazuje zmiany, jakie mogą zachodzić w obrębie hierarchii ludzkiego postrzegania (tabela 2). W dwóch późniejszych powieściach, które są bardziej jednotematyczne i przedstawiają świat osoby starszej, zmysł wzroku dominuje niepodzielnie, przekraczając połowę tekstowych potwierdzeń nawiązań zmysłowych. Można to także tłumaczyć większym udziałem obserwacji świata niż opisu uczestnictwa w nim. Bohaterowie wcześniejszych powieści są bardzo aktywni, podróżują i przytrafiają się im różne doświadczenia. W późnych powieściach autora jest też mniej dialogów i opisów relacji kontaktów z większą liczbą osób, a bohater częściej jest przedstawiany w swoim mieszkaniu.

Jednokrotnie we wcześniejszej powieści *Inne rozkosze* dominującym (mającym najwięcej tekstowych potwierdzeń) zmysłem autora stał się słuch. Przyczyną tego może być prezentacja świata wielu postaci, licznych relacji, spotkań i rozmów w domu rodzinnym bohatera. W pozostałych utworach słuch zawsze zajmuje drugie miejsce, a jego udział spada na rzecz coraz bardziej dominującego w późniejszym okresie wzroku.

Zmysł wilgoci ma w większości badanych powieści pozycję trzecią. Jednak w pierwszej powieści *Spis cudzołóżnic* udział procentowy jest zdecydowanie wyższy. Przyczynę tego można upatrywać w dwóch wątkach. Pierwszy dotyczy opisu spożywania alkoholu, drugi zaś to wspomnieniowy opis pobytu w Szwajcarii nad jeziorem Lemana i wyławiania z niego monet rzucanych przez turystów i mieszkańców okolic.

Ranga kolejnych zmysłów w poszczególnych utworach również zależy od ich tematyki. Ujawnia się to wyraźnie na przykładzie dotyku. Zmysł ten zajmuje na wczesnym etapie piąte lub szóste miejsce, a w ostatniej powieści dochodzi do trzeciej pozycji.

---

12 Takie wyniki uzyskano w badaniu tekstów publicystycznych J. Pilcha: P. Kładoczny, *Konceptualizacja percepcji słuchowej i innych zmysłów w „Drugim dzienniku” Jerzego Pilcha*, [w:] *Słowo. Obraz. Dźwięk*, red. E. Skorupska-Raczyńska, J. Rutkowska, Gorzów Wielkopolski 2016, s. 61-72.

13 W twórczości publicystycznej, która silniej ujawnia wątki autobiograficzne i egzystencję człowieka, percepcja bólu zajmuje pozycję pośrodku listy: *ibidem*, s. 70.

Dzieje się to głównie z powodu eksponowanego wątku seksualnego między starszym Panem a młodą kobietą.

Zmysł smaku w dwóch powieściach (*Inne rozkosze* i *Portret młodej weneckianki*) zajmuje ostatnie miejsce. Jest to dowód, że zmysł ten nie jest dla autora i kreowanych przez niego bohaterów szczególnie ważny. Więcej uwagi poświęca mu J. Pilch w *Spisie cudzołóżnic*, kiedy rozpisuje się o smakach alkoholu i opisuje liczne miejsca, w których można zjeść i się napić.

Tabela 2. Udział zmysłów w poszczególnych powieściach J. Pilcha

Zmysł	Spis cudzołóżnic			Inne rozkosze			Zuza albo czas oddalenia			Portret młodej weneckianki		
	słow.	potw.	%	słow.	potw.	%	słow.	potw.	%	słow.	potw.	%
1. Wzrok	672	1588	45,62	378	919	38,42	288	512	53,28	439	928	55,40
2. Słuch	441	1079	31,00	303	939	39,26	127	232	24,14	180	370	22,09
3. Wilgoć	136	320	9,19	74	136	5,69	45	66	6,87	56	87	5,19
4. Temperatura	77	152	4,37	66	129	5,39	18	28	2,91	42	76	4,54
5. Dotyk	76	99	2,84	56	89	3,72	29	49	5,10	55	88	5,25
6. Napięcie mięśniowe	38	53	1,52	62	91	3,80	27	38	3,95	24	49	2,93
7. Węch	29	77	2,21	22	52	2,17	9	9	0,94	20	35	2,09
8. Smak	38	53	1,52	3	3	0,13	6	6	0,62	1	2	0,12
9. Ciężar	19	33	0,95	6	8	0,33	2	2	0,21	8	9	0,54
10. Ból	8	12	0,34	13	20	0,84	4	10	1,04	5	10	0,60
11. Ogólny	10	15	0,43	4	6	0,25	5	9	0,94	12	21	1,25
Suma	1544	3481	99,99	987	2392	100	560	961	100	842	1675	100

Percepcja

Przedstawienie ram interpretacyjnych postrzegania zmysłowego należy zacząć od ogólnego ujęcia zmysłów. Według danych tekstowych autor ujmuje zmysły w ośmiu kategoriach¹⁴ oraz najliczniejszych odniesieniach do zmysłu (*zmysł, zmysłowy, zmysłowość* oraz *arcyżmysłowy*) o charakterze ogólnym (tabela 3). Główne pojęcia sytuują się w kategorii Percepcja¹⁵ (*czuć, poczuć*), która obejmuje podkategorię Brak percepcji (*bezcucie* i *zgasnąć*) wyrażającą sytuację, że nie funkcjonują zmysły, gdy się tego

14 Poszczególne kategorie dla kolejnych zmysłów kształtują się podobnie, lecz różny jest stopień ich ujawniania. Najwięcej kategorii i podkategorii oraz potwierdzających je przykładów notuje się w rekonstrukcji zmysłu wzroku i słuchu.

15 Percepcja odnosi się do wszelkich nazw, które wskazują, że percypujący odbiera bodźce. Podkategoria Czynność percepcji wydzielana dla poszczególnych zmysłów nazywa świadome działania percypującego prowadzące do odbioru bodźców (wzrokowych – *patrzeć* vs. biernego *widzieć* czy słuchowych – *słuchać* vs. biernego *słyszeć*). W tej kategorii mieszczą się także formy transpozycyjne rzeczowników odczasownikowych (*patrzenie, słyszenie*).

Tabela 3. Leksyka ogólna zmysłów – rama Postrzeganie*

Kategoria	Leksemy
0. Ogólny (4:27)	arcyzmysłowy (1 ^P), zmysł (17 ^{s5i3z4P5}), zmysłowość (3 ^P), zmysłowy (6 ^{s1i1P4})
1. Percepcja (3:3)	czuć (1 ^s), odnotowywać (1 ^P), poczuć (1 ^s)
1a. Brak percepcji (2:2)	bezcucie (1 ^P), zgasnąć (1 ^P)
2. Stan narządów percepcji (3:4)	ogłuszony (1 ^P), otępiały (2 ^z), wypalony (1 ^z)
3. Dać się postrzec (1:1)	pokazywać (1 ^P)
4. Jakość percepcji (2:2)	pełny cielesnego majestatu (1 ^s), otępiac (1 ^P)
5. Odczucie (2:2)	doznanie (1 ⁱ), wrażenie (1 ^s)
6. Obiekt (3:7)	oznaka (1 ^P), ślad (2 ^{s1i1}), znak (4 ^{s2z1P1})
7. Wartość odczucia (1:1)	świeży (1 ^s)
8. Czynność (2:2)	czuwać (1 ^s), dać znak (1 ^z)
Suma	(23;51)

* Pierwsza liczba w nawiasie nazw kategorii odnosi się do liczby leksemów tej kategorii, druga zaś do liczby jej tekstowych potwierżeń. Przy każdym leksemie (w następnej kolumnie) podana została ogólna liczba jego wystąpień, a w postaci indeksów górnych pojawienia się w poszczególnych powieściach. Zastosowane skróty nawiązują do pierwszych liter tytułów powieści, których kolejność została zestawiona chronologicznie: i – *Inne rozkosze*, s – *Spis cudzołóżnic*. Proza podróżna, z – *Zuza albo czas oddalenia*, p – *Portret młodej weneckianki*.

oczekuje. Kolejna kategoria Stan narządów percepcji, określająca sprawności owych narządów, w przypadku J. Pilcha odnosi się wyłącznie do złego stanu (*otępiały*), co obrazuje, że zmysły szczególnie dają się ludziom we znaki, kiedy zaczynają źle funkcjonować. Za kategorie poboczne należy uznać Dać się postrzec¹⁶ (*pokazywać*) i Jakość percepcji¹⁷ (*otępiac*) odnoszące się do szczegółów sytuacji percepcyjnej. Istotną rolę w ramie odgrywają Odczucie (*doznanie*, *wrażenie*) służące nazwaniu tego, co odbiera mózg w trakcie funkcjonowania zmysłów, oraz kategoria Obiekt (*znak*), czyli to, co rejestrują zmysły jako przedmiot swego poznania. Kolejna kategoria Wartość odczucia (*świeży*) na poziomie ogólnym jest słabo wykształcona i odnosi się zazwyczaj do wielozmysłowych określeń informujących o wiedzy, jaką otrzymujemy poprzez zmysły. Ostatnia z kategorii Czynność (*czuwać*, *dać znak*) ma charakter poboczny i wskazuje na czynności i zachowania człowieka, w których percepcja ma swój istotny udział.

Najwięcej odniesień do ramy ogólnej notuje się w *Portrecie młodej weneckianki* (21 razy na 51 notowań). W powieści tej autor podkreślał zmysłowość relacji damsko-męskiej i kilkakrotnie wskazywał na gasnące możliwości zmysłowe w późniejszym wieku.

16 W tej kategorii ujawnia się sytuacja zewnętrzna (np. czyjeś działanie), dzięki której dochodzi do percepcji, lub informacja, czy percepcja danego obiektu ma szansę zaistnieć.

17 W Jakości percepcji ujawniana jest informacja na temat tego, czy postrzeganie jest dobre i wyraziste, czy też słabe i niesatysfakcjonujące. Jest to często kategoria związana ze Stanem narządów percepcji, ale także umiejscowieniem osoby postrzegającej.

Percepcja wzrokowa

Zmysł wzroku dominuje w poznaniu człowieka. Z tego względu rama interpretacyjna owego zmysłu jest najbardziej rozbudowana, zawiera najwięcej leksemów służących do jej budowania i obejmuje najwięcej poświadczeń tekstowych. Z powodu rozmiarów trudno o szczegółową interpretację tej ramy na łamach artykułu. Percepcję wzrokową można ująć w dwunastu rozbudowanych kategoriach oraz ogólnej nazwie zmysłu: *wzrok* (tabela 4). Pierwsza rozbudowana kategoria odzwierciedla warunek wstępny widzenia związany ze światłem. W jego obrębie mieszczą się podkategorie Źródła światła (*słońce, pochodnia, lampa*), Emisji światła (*oświetlać, płonąć*), Zjawisk świetlnych (*błysnąć, lśnić*), Jasności¹⁸ (*jasny, ciemny*) i Braku światła (*ciemność, mrok*). Zdecydowanie najwięcej określeń i poświadczeń tekstowych lokuje się w podkategorii Jasność, która w dobie elektryczności dzięki możliwościom technicznym pozwala człowiekowi decydować, kiedy, co i jak da się zobaczyć¹⁹.

Drugi zakres pojęć związany jest z człowiekiem doświadczającym poznania. Są to podkategorie Percypujący (*czytelnik, obserwator*) i Stan percepcji (*jawa, sen*). W realizacjach tekstowych w roli postrzegającego aktualizują się także wyrażenia nazw osób (np. imion), które przy pewnych założeniach można byłoby tu wpisać. Trzecią kategorią jest Narząd percepcji (*oko*) oraz podkategoria Czynności i stan narządu percepcji (*krótkowidz, mrużyć*) odnoszące się do narządu zmysłu wzroku i jego kondycji.

Czwarta kategoria jest centralna w tej ramie, gdyż odnosi się do Percepcji (*widzieć*), w tym także do Czynności percepcji (*patrzeć, spojrzeć*), które wskazują na zamierzone działania wzrokowe postrzegającego. Dopełnieniem jest tu Oddziaływanie percepcji²⁰ (*przeszywać na wskroś*) oraz Dać się zobaczyć (*widać, skrywać*), w której to podkategorii ujmuje się, czy percepcja danego obiektu ma szansę zaistnieć. Kolejna podkategoria to Percepcja kreacyjna (*śnić, zwidzieć się*), która staje się podstawą wytworzenia obiektu wykreowanego²¹. Ostatnia podkategoria to Jakość percepcji informująca o tym, czy dobrze widać (*ostro, zacierać się*) bądź czy łatwo coś dojrzeć (*gołym okiem*).

18 Podkategoria Jasność bez wątpienia daje się dzielić na kolejne podkategorie związane z samym światłem (*światło*), ze stanem jasności (*jasny, jaśnieć, lśniący, lśnić, oślepieć, półmrok, zaciemniony*), procesami związanymi z jasnością (*przygasać, rozjaśniać*) i czynnościami wpływającymi na stan jasności (*gasić, zapalić*).

19 U Mickiewicza dominującą w potwierdzeniach tekstowych podkategorią była kategoria Źródło światła – głównie naturalnego i związanego z ogniem, co można tłumaczyć istotnością tego zakresu poznawczego szczególnie dla życia przed elektrycznością.

20 Podkategoria Oddziaływanie percepcji została odnotowana tylko w ramie zmysłu wzroku, co oznacza, że sposób patrzenia osoby postrzegającej robi wrażenie na innych. Można się domyślać, że jest to związane z ruchem głowy wokół tułowia, ruchem gałek ocznych oraz mimiką twarzy.

21 Trudno jednoznacznie ustalić, jakie jest źródło i natura tak pojmowanego widzenia. Percypujący ma wrażenie, że widzi dany obiekt wykreowany, więc według niego percepcja kreacyjna nie różni się od naturalnej. Różnica jest wyraźna dla innych osób, które obiektów wykreowanych nie postrzegają.

Piąta kategoria – Zaistnienie – odnosi się do obecności (*rozpościerać się*), pojawiania się (*pojawić się, wyłonić się*) i znikania (*ginąć, zniknąć*) obiektów postrzeganych wzrokowo. Istota tej kategorii ma sens egzystencjalny, który jest ujmowany poprzez zjawiska zmysłu wzroku (być – nie być/widzieć – nie widzieć).

Szósta rozbudowana kategoria – Droga – skupia pojęcia związane z tym, co znajduje się na linii między narządem percepcji a obiektem teźże percepcji. Elementy tego zakresu poznawczego uwidaczniają się w nazwach takich obiektów przestrzennych, jak *okno* czy *dziurka od klucza*. W podkategorii Punkt widzenia wyrażane jest umiejscowienie (z *ulicy*) oraz ogląd percypującego (*pole widzenia*). Kategorię dopełniają dwie podkategorie: Narzędzie, do której należą nazwy obiektów wspomagających ludzki narząd wzroku (*soczewka, szkło powiększające*), oraz Przeszkoda odnosząca się do przedmiotów (*firanka, kurtyna*) i zjawisk (*mgła*), które zasłaniają obiekt obserwacji. Przeszkoda może kojarzyć się negatywnie, jednak w wielu sytuacjach przeszkody są ludziom potrzebne, bo ograniczają nadmiar światła (*słoneczne okulary*) lub pozwalają zachować intymność (*parawan*).

Siódma kategoria to Obiekt. Można uznać, że nie ma ona ograniczeń zakresowych, ponieważ w roli obiektu mogą się znaleźć nazwy wszystkiego, co da się zobaczyć, używając narządu percepcji. J. Pilch często obserwuje obiekty zapisane, wydrukowane (książki, prasa – z częstymi odniesieniami do literatury i teologii protestanckiej), gesty ludzi, a także zdjęcia i monety – które Gustaw, bohater *Spisu cudzołóżnic*, wyciągał z jeziora Lemana. Coraz częściej pisze także o nowych formach technicznych, jak *ekran* czy *esemes*. Do specyficznych obiektów nawiązuje podkategoria Obiekt wykreowany odnosząca się do przywidzeń, wyobrażeń, jasnowidzeń, snów itp. Należy zauważyć, że u autora z Wisły jest to kategoria ciągle obecna, a w późniejszym okresie jej udział jest coraz wyraźniejszy. Ostatnia podkategoria to Obiekt kolorowy, czyli taki, którego nazwa jest charakteryzowana przez barwę (*blondynka, pozlota*).

Ósma kategoria jest związana z wartościami postrzeżeń zmysłowych, czyli tym, co zmysł wzroku wnosi w poznanie otaczającego świata. Pierwszy zakres odnosi się do Koloru i jest jednym z centralnych zagadnień językowych opisujących wrażenia wzrokowe. J. Pilch notuje sporo, bo 92 nazwy koloru, wśród których przeważają *biały* i *czarny*, a liczniejsze poświadczenia znajdują *zielony* i *żółty*. Zaobserwować można także nazwy łączone i rzadkie, jak *brudnoczekoladowy* czy *zielonobrunatny*. Nazwy tego rodzaju zawierają głównie wcześniejsze powieści. Odmianami tej podkategorii są Odcień koloru (*blady, ciemny*), Kolor obiektu (*czarnowłosa, zielonooki*) oraz Kolor – czynność lub proces (*ciemnieć, zarumienić się*). Kolejne dwie podkategorie Kształt (*kółko, kulisty, ostry, pucułowaty, zarys*) i Rozmiar (*duży, mały, gruby, chudy, cienki, długi, krótki, kusy*) obejmują następne podstawowe zakresy poznawcze postrzegane w głównej mierze za pomocą zmysłu wzroku. Jak już zostało wspomniane wcześniej, zmysł ten staje się z czasem coraz ważniejszy w postrzeganiu przatorskim autora.

Wiedza, jaką człowiek uzyskuje dzięki swoim oczom, uaktywnia się w dwóch dalszych kategoriach ramy Postrzeganie_wzrokowe. Pierwsza to Podobieństwo, które wyraża relacje stopnia identyczności między obserwowanymi obiektami (*podobny, niepodobny, przypominać*). Druga natomiast to Wygląd (*wyglądać, malowniczy*). Ma ona granice otwarte i oprócz ogólnego nawiązania do postrzeżonego widoku służy wskazywaniu różnych skojarzeń wzrokowych obiektu.

Kategoria jedenasta odnosi się do różnych aspektów wytworzenia i prezentacji obiektu obserwowanego. Pierwszą wydzieloną tu podkategorią jest Zdarzenie, zbierające nazwy sytuacji, których istotą staje się obserwacja wzrokowa (*casting, premiera, transmisja*). Druga podkategoria to Urządzenia (*drukarka, telewizor*) i Przyrządy wykonawcy (*długopis, pędzel*). Cechą łączącą owe denotaty jest istotny udział w tworzeniu i transmisji znaków wzrokowych. Trzecia to Wykonawca, wskazująca osoby, które wytwarzają znaki wzrokowe (*aktor, malarz, pisarz*). Niejednokrotnie J. Pilch nawiązuje do znanych literatów (*Goethe*) czy malarzy (*Dürer*) i w ostatnich pismach robi to częściej. Czwarta podkategoria – Czynność – nazywa liczne aktywności wykonawcy, których wynikiem jest powstanie obiektów wzrokowych (*malować, pisać, drukować, sfotografować*) lub działania percypujące w celu odbioru znaku (*czytać*).

Ostatnia kategoria zbiera różnorodne nazwy istotnie związane z percepcją wzrokową. Są to nazwy miejsc w podkategorii Miejsce (*biblioteka, galeria, księgarnia, schron*), określenia czasu związane z doznaniem wzrokowymi w podkategorii Czas (*dzień, noc, zmierzch*) oraz nazwy instytucji realizujące przekazy wzrokowe (*telewizja, TV*) w podkategorii Instytucja.

Tabela 4. Leksyka zmysłu wzroku – rama Postrzeganie_wzrokowe

Kategoria	Leksemy
o. Ogólny (zmysł) (1:5)	wzrok (5 ^{s3i2})
1. Źródło światła (19:60)	gwiazda (1 ^z), iskra (2 ^s), księżyc (2 ^{s1i1}), lampa (5 ^{s1i3z1}), lampka (1 ^s), latarka (1 ⁱ), neon (1 ^z), ogień (5 ^{s3i1p1}), ognisty (1 ^s), płomień (18 ^{s17i1}), płomyk (2 ^s), pochodnia (1 ⁱ), reflektor (3 ^p), słońce (2 ^{s1i1}), snop światła (1 ⁱ), świeca (8 ^{s7i1}), zapalniczka (2 ^s), znicz (3 ^s), żarówka (1 ⁱ)
1a. Emisja światła (8:23)	oświetlać (2 ^{s1i1}), oświetlić (2 ^{s1p1}), oświetlony (9 ^{s5i2p2}), płonąć (2 ^{s1i1}), rozświetlać (1 ^s), świecić (3 ^{s1i2}), świetliście (1 ^z), świetlisty (2 ^{s1p1})
1b. Zjawisko świetlne (16:23)	bić (o blasku) (1 ^s), blask (1 ^s), błysk (1 ^s), błyskawica (1 ^s), błysnąć (2 ^{s1p1}), błyszczący (1 ^p), lśnić (1 ⁱ), mienić się (2 ^s), migotać (1 ^s), odbijać (1 ^s), połysk (1 ^s), połyskliwy (1 ^p), poświata (4 ^{s2i2}), rozbłyskiwać (3 ^s), rozwidniać (1 ^p), skrzyć się (1 ^s)
1c. Jasność (41:154)	blask (10 ^{s8i2}), ciemnieć (2 ^{s1i1}), ciemniejszy (1 ^s), ciemno (2 ^{i1p1}), ciemny (39 ^{s2oigz2p8}), gasić (1 ^p), gaszenie (2 ^p), gasnąć (1 ^s), iluminowany (1 ⁱ), jaskrawo (2 ^{s1p1}), jasny (8 ^{s1i1z5p1}), jaśnieć (2 ^{i1z1}), jaśniejszy (1 ^p), lśniący (1 ^s), najciemniejszy (1 ⁱ), niejasno (1 ^s), niejasny (2 ^s), osłepiać (1 ^s), osłepiająco (2 ^{s1i1}), osłepić (1 ^s), płomienny (1 ^s), pociemniały (2 ^s), pogasnąć (1 ^s), półmrok (1 ^s), przyćmiony (1 ^p), przygasać (1 ^s), rozjaśniać (1 ^s), rozświetlony (1 ⁱ), rześście (1 ^s), światło (41 ^{s15i14z1p11}), światłość (1 ^s), widnieć (3 ⁱ), widno (3 ^{s1i1z1}), wygaszenie (2 ^{s1p1}), zaciemniony (1 ⁱ), zapalać się (1 ^s), zapalać (3 ⁱ), zapalenie (1 ^s), zapalić (5 ^{s2i3}), zapalić się (1 ⁱ), zapalony (1 ⁱ)

1d. Brak światła (6:37)	<i>ciemności</i> (10 ^{s2i8}), <i>ciemność</i> (18 ^{s9p9}), <i>mroczny</i> (2 ^s), <i>mrok</i> (5 ^{s2i2p1}), <i>po ciemku</i> (1 ⁱ), <i>ślepy</i> (1 ^s)
2. Percypujący (5:19)	<i>czytelnik</i> (2 ^s), <i>jasnowidz</i> (9 ^s), <i>obserwator</i> (3 ^{s2p1}), <i>okularnica</i> (2 ^s), <i>podglądacz</i> (3 ^z)
2a. Stan percepcji (30:116)	<i>bezsensowność</i> (2 ^z), <i>budzić się</i> (14 ^{s3i4z2p5}), <i>czuwać</i> (1 ^p), <i>drzemać</i> (1 ^z), <i>jasnowidzenie</i> (1 ^z), <i>jawa</i> (2 ^{s1i1}), <i>maligna</i> (1 ^z), <i>na ślepo</i> (1 ^s), <i>obudzić się</i> (5 ^{z2p3}), <i>ocknąć</i> (1 ^z), <i>pijany wid</i> (1 ^z), <i>posnać</i> (2 ^{s1i1}), <i>półprzytomny</i> (1 ^z), <i>półśpiący</i> (1 ^p), <i>przebudzenie</i> (2 ^p), <i>przesypiać</i> (1 ^p), <i>przytomność</i> (1 ^s), <i>rozbudzić się</i> (1 ⁱ), <i>sen</i> (32 ^{s10i7z7p8}), <i>spać</i> (29 ^{s4i13z5p7}), <i>sympiać</i> (3 ^{s2i1}), <i>usnąć</i> (4 ^s), <i>usypiać</i> (1 ^s), <i>uśpić</i> (1 ^z), <i>zapadać w sen</i> (1 ⁱ), <i>zasnąć</i> (1 ^z), <i>zасыпать</i> (3 ^{s1i1z1}), <i>zasłepiony</i> (1 ^s), <i>zaśnieć</i> (1 ^s), <i>zmrzyć</i> (oko) (1 ⁱ)
3. Narząd percepcji (3:72)	<i>oczeko</i> (1 ⁱ), <i>oko</i> (70 ^{s20i18z10p22}), <i>żrenica</i> (1 ^z)
3a. Czynności i stan narządu percepcji (11:18)	<i>na ślepo</i> (1 ^p), <i>jednooki</i> (4 ^{s3z1}), <i>krótkowidz</i> (1 ⁱ), <i>mrużyć</i> (2 ^{s1i1}), <i>osłepły</i> (1 ⁱ), <i>osłepnąć</i> (2 ^{s1p1}), <i>przejrzeć na oczy</i> (1 ^s), <i>ślepiec</i> (1 ^z), <i>ślepnąć</i> (1 ⁱ), <i>ślepy</i> (3 ^p), <i>wpółślepy</i> (1 ^p)
4. Percepcja (12:224)	<i>dostrzec</i> (10 ^{s5i3z1p1}), <i>dostrzegać</i> (1 ⁱ), <i>spojrzenie</i> (1 ^s), <i>sposzrzec</i> (1 ^s), <i>ujrzeć</i> (42 ^{s10i26z1p5}), <i>widywać</i> (8 ^{s1i3z2p2}), <i>widzenie</i> (1 ^z), <i>widzieć</i> (106 ^{s26i30z16p34}), <i>wpaść w oko</i> (1 ^z), <i>zauważać</i> (4 ^{s3i1}), <i>zauważyć</i> (33 ^{s7i2z2z1p3}), <i>zobaczyć</i> (16 ^{s1i4z2p9})
4a. Czynność percepcji (51:316)	<i>ćwierćspojrzenie</i> (1 ^s), <i>gapić się</i> (18 ^{s2i7z5p4}), <i>gapienie się</i> (2 ^{z1p1}), <i>mierzyć</i> (1 ⁱ), <i>napatrzeć się</i> (1 ^s), <i>nie spuszczać z oka</i> (1 ^z), <i>obejrzeć</i> (2 ^{z1p1}), <i>obejrzeć się</i> (1 ^p), <i>obserwacja</i> (1 ^p), <i>obserwować</i> (2 ^{s1i1}), <i>oderwać wzrok</i> (1 ⁱ), <i>ogłądać</i> (6 ^{s1i4p1}), <i>omiatać</i> (1 ^s), <i>omieść spojrzeniem</i> (1 ^z), <i>patrzeć</i> (43 ^{s13i20z4p6}), <i>podglądać</i> (3 ^{z2z1}), <i>pogapić się</i> (2 ^{z1z1}), <i>poga-pienie się</i> (1 ^z), <i>popatrywać</i> (2 ^s), <i>popatrzeć</i> (3 ^{s2p1}), <i>powieść okiem</i> (1 ^s), <i>przeoglądać</i> (2 ^s), <i>przejrzeć</i> (1 ^z), <i>przeoczyć</i> (1 ^p), <i>przyglądać się</i> (16 ^{s7i5z1p3}), <i>przyjrzeć się</i> (8 ^{s2i3p3}), <i>przypatrywać się</i> (7 ^{s4i2p1}), <i>rozejrzeć się</i> (4 ^{s3z1}), <i>rozglądać się</i> (11 ^{s6i3z2}), <i>rzucić okiem</i> (1 ^s), <i>spoglądać</i> (26 ^{s12i11z2p1}), <i>spojrzeć</i> (50 ^{s26i19z2p3}), <i>spojrzenie</i> (36 ^{s14i9z2p11}), <i>spozierać</i> (2 ^{s1i1}), <i>spuścić z oka</i> (1 ^z), <i>śledzić</i> (4 ^{s2i1z1}), <i>wejrzeć</i> (1 ^s), <i>wodzić</i> (1 ^s), <i>wpatrywać się</i> (11 ^{s5i5z1}), <i>wyglądać wizyt</i> (1 ^p), <i>wypatrywać</i> (6 ^{z1z3p2}), <i>wypatrzyć</i> (2 ^p), <i>wyteżać wzrok</i> (1 ^s), <i>wzrok</i> (np. <i>odwrócić wzrok</i>) (10 ^{s7p2i1}), <i>zagłądać</i> (10 ^{s1i6z2p1}), <i>zajrzeć</i> (4 ^{s1i2z1}), <i>zerknąć</i> (2 ⁱ), <i>zlustrować</i> (1 ^s), <i>zobaczyć się</i> (1 ^z), <i>zwrócić uwagę</i> (1 ^z)
4b. Oddziaływanie percepcji (2:2)	<i>przeszywać na wskroś</i> (1 ⁱ), <i>świdrujący</i> (1 ⁱ)
4c. Dać się zobaczyć (78:194)	<i>być widzianym</i> (1 ^z), <i>być widocznym</i> (1 ^p), <i>chować</i> (3 ^{s2i1}), <i>dać po oczach</i> (1 ^p), <i>demarkować</i> (1 ^z), <i>ekspozycja</i> (1 ^p), <i>golizna</i> (1 ^z), <i>goły</i> (4 ^{s2i2}), <i>jawny</i> (1 ^z), <i>kryć</i> (1 ⁱ), <i>kryć się</i> (2 ^z), <i>maskować</i> (1 ^z), <i>nagi</i> (3 ^{s1i2}), <i>nago</i> (3 ^{z2p1}), <i>nagość</i> (1 ^z), <i>nakrycie</i> (1 ^z), <i>nakryć</i> (4 ^z), <i>nieprzejrzany</i> (1 ^p), <i>niewidoczny</i> (1 ⁱ), <i>niewidzialny</i> (3 ^{s1i1z1}), <i>niezauważalny</i> (1 ^z), <i>obnażać się</i> (1 ^p), <i>obnażenie</i> (1 ^p), <i>obnażony</i> (3 ^{z1p2}), <i>obnażyć</i> (3 ^s), <i>odsłanianie</i> (1 ⁱ), <i>odsłonić</i> (4 ^{s2i1z1}), <i>odsłonięty</i> (1 ^z), <i>odziać</i> (2 ^s), <i>okryć</i> (1 ^z), <i>okrywać</i> (3 ^{s1i1p1}), <i>pokazać</i> (9 ^{s3i1z3p2}), <i>pokazać się</i> (4 ^{z1p3}), <i>pokazywać</i> (7 ^{s3z1p3}), <i>poukrywać</i> (1 ^s), <i>pozo-wać</i> (2 ^z), <i>półnagi</i> (1 ^p), <i>przechowywać</i> (1 ^s), <i>przedstawić</i> (2 ^{z1p1}), <i>przedstawić</i> (1 ^p), <i>przywdziać</i> (1 ^s), <i>przywdziewać</i> (1 ^s), <i>rozbierać się</i> (4 ^{s1z3}), <i>rozebrać się</i> (4 ^p), <i>roze-brany</i> (1 ^z), <i>rozwiwać</i> (1 ^s), <i>schować</i> (5 ^{s4i1}), <i>skryć</i> (1 ^p), <i>skrywać</i> (2 ^z), <i>spotkać</i> (1 ^z), <i>ślepo</i> (1 ^z), <i>ubierać się</i> (2 ^s), <i>ubrać się</i> (1 ^s), <i>ujrzeć światło dzienne</i> (1 ^s), <i>ukryć</i> (10 ^{s3i7}), <i>ukryć się</i> (2 ⁱ), <i>ukryty</i> (1 ⁱ), <i>ukrywać</i> (6 ^{z5z1}), <i>unaocznic</i> (1 ^s), <i>widać</i> (31 ^{s13i7z6p5}), <i>widnieć</i> (1 ^s), <i>widoczny</i> (4 ^{s1z2p1}), <i>widzialny</i> (3 ^p), <i>wskazać</i> (3 ^{s2i1}), <i>wskazany</i> (1 ^p), <i>wskazywać</i> (7 ^{s5i1p1}), <i>wyeksponować</i> (1 ^p), <i>wyskakiwanie z łachów</i> (1 ^p), <i>wystawiać</i> (1 ^p), <i>wystawianie</i> (1 ^p), <i>wyświetlać</i> (1 ^p), <i>zakryty</i> (1 ^z), <i>zakrywać</i> (1 ⁱ), <i>zamaskować</i> (1 ^s), <i>zamazać</i> (1 ^p), <i>zasłaniać</i> (3 ^s), <i>zasłonięty</i> (1 ⁱ), <i>zasnuty</i> (1 ^p)
4d. Percepcja kreacyjna (12:49)	<i>majaczyć</i> (1 ^p), <i>marzyć</i> (2 ^{s1p1}), <i>przywidzieć się</i> (2 ⁱ), <i>roić sobie</i> (1 ^z), <i>stawać przed oczyma</i> (1 ^s), <i>śnić</i> (4 ^{s1i3}), <i>śnić się</i> (6 ^{s3i1z1p1}), <i>wydawać się</i> (2 ^{s1i1}), <i>wyobrazić sobie</i> (14 ^{s6i4z1p3}), <i>wyobrazić</i> (12 ^{s5i2z1p4}), <i>zarysowywać się w głowie</i> (1 ^z), <i>zwidzieć się</i> (3 ^z)

4e. Jakość percepcji (16:27)	gołym okiem (6 ^{5322P1}), ledwo (1 ⁵), majączyć (3 ⁵), mglisty (1 ¹), najostrzej (1 ^P), naoczny (1 ^P), nieczytelny (1 ⁵), niedokładny (1 ²), niewyraźnie (1 ^P), niewyraźny (2 ⁵), ostro (4 ^{53P1}), poruszony (1 ²), przejrzysty (1 ⁵), wyrazistość (1 ⁵), wyraźnie (1 ⁵), zacierać się (1 ⁵)
5. Zaistnienie (22:51)	ginąc (1 ⁵), malować się na twarzy (1 ^P), pojawiać się (2 ⁵), pojawianie się (1 ⁵), pojawić się (1 ³ 8 ^{51321P1}), przedstawiać (1 ¹), rozpostrzeć (1 ⁵), rozpościerać się (1 ¹), ukazać się (2 ⁵), widnieć (1 ⁵), widu (ani widu, ani słyhu) (2 ^{21P1}), wizyta (1 ^P), wyłaniać się (3 ⁵), wyłonić się (1 ⁵), wynurzyć się (3 ⁵²²¹), wypełniać (1 ¹), zjawiać się (2 ^{11P1}), zjawić się (3 ⁵²¹¹), znikać (5 ^{511221P1}), znikać bez śladu (1 ^P), znikanie (1 ⁵), zniknąć (4 ⁵³¹¹)
6. Droga (5:54)	dziurka (1 ²), dziurka od klucza (1 ¹), okno (50 ^{5112825P6}), przebijający (zamazane szyby) (1 ⁵), trajektoria (1 ⁵)
6a. Punkt widzenia (4:8)	perspektywa (5 ⁵³¹¹²¹), pole widzenia (1 ⁵), z daleka (1 ²), z ulicy (1 ^P)
6b. Narzędzie (5:16)	lornetka (4 ⁵³²¹), okulary (9 ⁵⁴¹⁵), soczewka (1 ⁵), szkło powiększające (1 ²), teleskop (1 ¹)
6c. Przeszkoda (37:88)	bielmo (1 ⁵), brudny (1 ¹), dym (12 ^{5514P3}), dymić (2 ^P), fartuch (1 ¹), franka (1 ⁵), kotara (1 ⁵), kryształowa ściana (1 ⁵), kurtyna (2 ⁵), kurz (4 ⁴¹²³), mglisty (3 ⁵²¹¹), mgła (7 ^{56P1}), odziany (1 ¹), oszklone drzwi (1 ⁵), parawan (1 ⁵), parkan (1 ⁵), półprzejrzysty (2 ⁵), przebranie (2 ^P), przyodziatek (1 ^P), przyodziewek (2 ^P), słoneczne okulary (1 ⁵), szata (1 ⁵), szklany (5 ⁵), szklany słoć (1 ¹), szkło (5 ⁵⁴²¹), szyba (1 ³ 9 ⁵¹³²¹), szybka (1 ¹), ubierać się (2 ^P), ubranie (1 ^P), ubrany (2 ^P), zadymiony (1 ^P), zamglony (1 ²), zanieczyszczyć (1 ⁵), zasłona (3 ⁵²¹¹), zasłonić (1 ^P), zasnąć się (1 ⁵), żaluzja (1 ²)
7. Obiekt (316:859)	„Carmen” (1 ^P), „Cichy Don” (1 ⁵), „Czem ewangelicyzm dla Polski jest, czem być powinien” (1 ⁵), „Dzieje Rosji” Bazyłowa (1 ⁵), „Haiku” (1 ¹), „Historia Kościoła” (1 ⁵), „Księga śmiechu i zapomnienia” (1 ¹), „Listy” Tolstoja (1 ⁵), „Luter w drodze do narzeczonej” (1 ⁵), „Mały i duży katechizm” (1 ⁵), „Nauka konfirmacyjna” (1 ⁵), „Notatki z podziemia” (1 ^P), „Opowieść Petrarki” (1 ¹), „Otello” (1 ^P), „Penthouse” (2 ⁵), „Porządek kościelny” (1 ⁵), „Postylla domowa” (1 ⁵), „Przewodnik” (1 ⁵), „Sonata Kreutzerowska” (1 ^P), „Sonata” (1 ^P), „Sonety” (1 ⁵), „Wisła – wieś słowiańsko-ewangelicka” (1 ⁵), „Wojna i pokój” (1 ^P), „Wprowadzenie do dogmatyki ewangelickiej” (1 ⁵), „Zjawiska medyjumiczne” (1 ⁵), „Złota gałąź” Frazera (1 ⁵), „Zwężenie wiadomości z historii Kościoła chrześcijańskiego” (1 ⁵), „Życie i działanie doktora Lutra z dodatkiem opisu pomnika Lutra w Wormacji” (1 ⁵), adres (2 ⁵), akwarium (2 ¹), album malarstwa (1 ⁵), alfabet (2 ⁵¹¹¹), alfabet migowy (1 ⁵), anons (1 ²), Arka (1 ⁵), atlas (2 ⁵), aura (3 ^P), autobiografia (1 ^P), autoportret (2 ^P), banknot (5 ⁵⁴²¹), Biblia (2 ^{51P1}), Biblioteka Klasyków Filozofii (1 ⁵), bilon (5 ⁵), biografia (1 ⁵), bliźna (2 ²), Brama Brandenburska (1 ⁵), broszura (4 ^{53P1}), broszura (1 ^P), brudnopis (1 ^P), brulion (1 ²), brzydal (2 ⁵), bulla (3 ⁵), celuloidowy ludzik (1 ⁵), chmura (1 ⁵), chorągiew (4 ^{53P1}), chorągiewka (2 ⁵), cień (1 ¹ 5 ^{1522P3}), cytat (1 ⁵), czcionka (1 ⁵), dedykacja (3 ^{51P2}), definicja (1 ^P), dekolty (3 ^P), dokument (2 ^{51P1}), dolar (4 ⁵), dukt (1 ²), dzieło (2 ⁵), dzienniczek podróży (1 ⁵), dziennik (1 ²), dziura (1 ^P), ekran (1 ⁵), ekspozycja (1 ⁵), encyklopedia (3 ⁵²¹¹), es (5 ²), esej (2 ⁵), esemes (4 ^{23P1}), etykieta (4 ⁵³¹¹), farba olejna (1 ⁵), film (5 ^{5211P2}), fiszka (3 ⁵), flaga (2 ⁵), fota (2 ^P), fotografia (31 ^{5221123P5}), frank (1 ⁵), frank francuski (1 ⁵), frank szwajcarski (2 ⁵), funt (1 ⁵), gazeta (10 ^{541122P3}), gest (3 ⁵ 24 ^{51621P4}), Głos Ziemi Cieszyńskiej (3 ⁵), gotyk (1 ⁵), grafika (1 ^P), grosz (3 ⁵), grymas (3 ^{11P2}), hieroglif (2 ¹), horyzont (1 ^P), ikonografia (1 ²), ilustracja (1 ¹), imię (5 ⁵), indeks (1 ⁵), inicjał (1 ^P), instrukcja (1 ⁵), kalendarz (2 ⁵¹²¹), kalendarzyk (1 ¹ 5 ⁵), kancjanal (1 ⁵), karta (3 ^{511P1}), karta dań (1 ⁵), kartka (2 ⁵), kaskada (1 ⁵), katalog (1 ⁵), katechizm (1 ⁵), kazanie (3 ¹), kiwać głową (2 ⁵), kiwnąć (1 ^P), kniga (1 ^P), komiksowy (1 ¹), kompozycja (1 ⁵), kopia (4 ^{52P2}), korespondencja (1 ⁵), krajobraz (4 ^{5112P1}), książeczka (1 ^P), książka (49 ^{5711627P19}), księga (10 ^{531321P3}), księgozbiór (4 ^{52P2}), kukła (1 ⁵), kwiat (1 ⁵), kwiatusek (2 ⁵), lakier (1 ⁵), legitymacja (1 ⁵), lektura (3 ^{511P1}), lir (2 ⁵), list (10 ^{5322P5}), List apostoła Pawła do Koryntian (1 ⁵), lista (3 ⁵²²¹), liścik (2 ⁵),

	<p>litania (1^s), litera (4^{s21p1}), literatura (1^s), literki (1^s), lusterko (1^z), lustro (6^{s22p2}), mail (1^p), makijaż (5^z), Mała Mozaika Niemiecka (2^s), mapa (6^{s4p2}), marka (1^s), mecz (3^{s1p2}), miedzioryt (1^p), mikropowieść (1^p), mina (10^{s14z2p3}), moneta (13^s), Mozaika Niemiecka (1^s), mundur (5^s), naklejka (1^s), napis (9^{s51z1}), nazwisko (4^s), Neues Deutschland (2^s), notatka (3^s), notatki (3^{z2p1}), notatnik akademicki (1^s), nowela (2^s), numer (5^s), obłok (1^s), obraz (15^{s41z2p6}), obrazek (1^z), odlew (1^p), ogon komety (1^s), opalenizna (2^{s1z1}), opera (1^p), opis (1^p), opowiadanie (8^{z2p6}), order (1^s), oryginał (2^p), ośnieżony (1^s), pamiątka (2^{s1p1}), pamiętnik (4^{s1z2p1}), pantomima (1^s), papier (1^p), papiery (2^s), pejzaż (1^z), peruka (1^z), petycja (1^s), pieniądź (1^s), pierwszy plan (1^p), pięciotłotówka (3^s), pismo (5^{s51p1}), Pismo (1^p), pismo obrazkowe (1^z), piśmiennictwo (1^p), plakat (1^p), plama (2^s), plan (1^z), plan sytuacyjny (1^s), płaskorzeźba (1^p), płomień (1^p), podanie (1^s), podobizna (4^{s21p1}), podpis (2^{s111}), podręcznik (1^z), poemat (1^p), pokaz (2^{s111}), polska czcionka (1^p), pomnik (2^s), portret (10^{s51p4}), posąg (1^p), posągowy (1^p), potwierdzenie (1^p), powieść (15^{s51z2p5}), poza (6^{s4p2}), półśmiech (1^s), praca (1^s), praca magisterska (1^s), praca roczna (1^s), profil (1^z), prorocstwo (1^s), proza (1^s), przebój wydawniczy (2^p), przecinek (1^z), przemówienia (2^z), przepowiednia (1^s), przesunąć po czym (1^s), przewodnik (1^s), ptaszek (2^s), pożar (1^z), raport (1^z), recenzja (1^s), reprodukcja (8^p), reprodukcja „Ostatniej Wieczerzy” (1^z), résumé (1^s), rewers (4^s), rękopis (3^z), rozpiska (1^p), rycina (3^z), rysa (1^p), rysunek (3^{s211}), rysy (13^{s21z2p5}), rzeźba (1^p), scena (17^{s61z2p2}), scenariusz (1^z), seans (2^{s1z1}), serduszek (2^s), seria Myśli i Ludzie (1^s), skrypt (1^s), słownik (2^{s111}), słowo (7^{s211z2p2}), spektakl (1^z), spis (5^s), spis cudzołóżnic (1^s), striptiz (1^s), striptizerka (1^z), strój (4^{z2z}), symbolika (1^s), symptom (1^p), szlak ewakuacyjny (1^p), szminka (1^s), szyld (1^s), ścieg cyfr (1^s), ślad (10^{s51z3}), śpiewnik (1^s), świadectwo (1^p), tabela (1^s), talon (4^s), tekst (2^{s1p1}), telefon 'numer telefonu' (2^s), testament (1^s), teza (1^s), tło (1^p), tom (10^{s5p5}), traktat (2^{s1z1}), transparent (1^s), tusz (2^s), twarz (1^z), Twórczość (1^s), Tygodnik Powszechny (1^s), tytuł (7^{s41z1}), ucieleśnienie (1^p), ujęcie (1^p), układ dłoni (1^p), ukłon (1^z), unieść palec (1^s), uśmiech (2^z), utwór (2^{s111}), waluta (1^s), wiadomość (1^z), wiadomość obrazkowa (1^p), widok (15^{s51z3p5}), widokowy (1^z), widokówka (4^z), widowisko (1^z), Wielka Mozaika Niemiecka (1^s), wiersz (7^{s41z2p1}), wieżowiec (2^s), witryna (2^{s1p1}), witrynowy (1^p), wizerunek (11^{s316p2}), wizja 'gatunek' (1^z), wizytówka (1^s), wnioski (1^s), wycinek (3^{s1z2}), wypiek 'na twarzy' (1^s), wyraz twarzy (3^s), występ (3^{s1z2}), zaciek (1^s), zapis (3^{z2p1}), zapiski (3^{z1z1p1}), zaświadczenie (1^s), zbiory (1^s), zbliżenie (1^z), zdanie (1^p), zdjęcie (7^{z1p6}), zegar (1^s), zegarek (1^z), zeszyt (8^{s7p1}), zeszyt naukowy (1^s), znaczek (1^p), znaczek pocztowy (1^s), znak (5^{s2p3})</p>
7a. Obiekt wykreowany (36:88)	<p>cień (1^z), demon (1^z), duch (3^z), fantasmagoria (2^p), fantasmagoryczny (2^{s1p1}), fantasmagoryczny (1^p), fantazmat (2^z), iluminacja (1^s), iluzja (1^z), imaginacja (1^p), jasnowiedzenie (5^s), koszmar (1^z), majak (2^z), marzenie (1^s), mrzonka (1^z), obraz (3^s), obrazowy (1^p), omam (1^z), projekcja (1^p), przywidzenie (4^{z1z1p2}), scena (7^{s6p1}), sen (3^{s111p1}), urojenie (3^{z2p1}), urojony (1^z), widmo (11^{s31z4p2}), widmowa konstrukcja (1^z), widzenie (2^{z1p1}), widziadło (1^z), wizja (5^{s113p1}), wrażenie (1^s), wymysł (2^{z1p1}), wyobraźnia (6^{s2z3p1}), wyobrażenie (7^{z4p3}), zjawa (1^z), złudzenie (2^{z1p1}), wyświetlać (1^z)</p>
7b. Obiekt kolorowy (20:48)	<p>bielizna (1^s), blondynka (8^{s61z1}), brunecica (1^z), brunetka (5^{z1z3p1}), ciemnooki (1^z), czarna porzeczką (1^s), czarnula (1^z), Czarnulka (11^s), czerwona kapusta (1^z), czerwonoskóry (2^{s111}), farba (1^z), jasnowłosa (1^s), Murzyn (4^s), niebiosa (1^z), opalenizna (1^s), pozlota (1^s), różycza (1^z), siwizna (2^{s1z1}), sreberko (2^s), szatynka (2^{z1z1})</p>
8a. Kolor (92:347)	<p>atramentowy (1^z), bagnisty (1^z), bananowy (1^z), barwa (9^{s41z2p2}), barwny (5^{s21p1}), beżowy (2^{z1p1}), białawy (1^s), biały (1^s), biało-czarny (2^z), biało-czerwony (3^s), białość (1^p), biały (48^{s2814z5p1}), bielutki (1^s), bladurudy (1^s), blady (1^s), blady jak śnieg (1^z), blond (1^z), błękit (2^p), błękitny (6^{s4z1p1}), bordowy (3^{s11z}), brąz (1^p), brązowy (4^{s2z2}), brudnoczekoladowy (2^s), brudnozielony (1^p), brudnożółty (2^z), brunatny (3^{s111p1}), ceglasty (1^p), chabrowy (1^s), ciemnoczerwony (1^s), ciemnoniebieski (2^{s111}),</p>

	ciemnozielony (1 ^s), ciemny (1 ^s), czarno (1 ^z), czarny (36 ^{s9i7z5p15}), czekoladowy (1 ^s), czerń (9 ^{11p8}), czerwoność (1 ⁱ), czerwono-zielony (1 ^s), czerwony (10 ^{s3i3z1p3}), fioletowy (1 ^s), grafitowy (1 ^p), granatowy (11 ^{s5i4z2}), grynszpanowy (1 ^p), karmin (1 ^p), karminowy (3 ^{s2p1}), khaki (1 ⁱ), kolor (9 ^{s5i1z1p2}), kolorowy (2 ^{s1z1}), kremowy (1 ^s), kruczy (2 ⁱ), krwawy (1 ⁱ), krwisty (1 ^p), lososiowy (2 ⁱ), mahoniowy (2 ^s), matowy (1 ^s), monochromatyczny (1 ^p), na czarno (4 ^p), niebieskawy (1 ⁱ), niebieski (7 ^{s2i4z1}), oliwkowy (6 ^{s1p5}), ołowiany (1 ^s), opalony (2 ^s), platynowy (1 ^s), pomarańczowy (1 ⁱ), purpurowy (1 ^p), rdzewiejący (1 ^s), różowy (1 ^s), rudość (3 ^p), rudy (4 ^s), seledyn (1 ^p), siwy (3 ^{s11p1}), smolisty (1 ⁱ), srebrny (2 ^{s1i1}), szary (16 ^{s6i7z1p2}), szmaragdowy (1 ^s), śniady (1 ^s), utleniony (1 ^s), wiśniowy (2 ^s), zgniózielony (1 ⁱ), zieleń (5 ^{s2z1p2}), zieleńszy (1 ^p), zielonkawy (3 ^{s2i1}), zielonobrunatny (1 ^s), zielony (14 ^{s4i4z2p4}), złocisty (2 ^{s1i1}), złociście (1 ^z), złotawy (1 ^s), złoty (9 ^{s3i4p2}), żółć (2 ^p), żółtawy (8 ^{s4i3p1}), żółto-niebieski (1 ^s), żółty (18 ^{s6i5z5p2})
8a1. Odcień koloru (9:18)	blady (2 ⁱ), ciemny (9 ^{i6p3}), jasny (1 ⁱ), odcień (1 ^z), opalony (1 ^s), pobielany (1 ^z), poblady (1 ⁱ), pociemniały (1 ^p), trupi (1 ^p)
8a2. Kolor obiektu (7:7)	białoskrzydły (1 ^p), czarnowłosy (1 ^p), pszennowłosy (1 ^s), siwizna (1 ^p), szaruga (1 ^s), zielonooki (1 ^p), złototłusty (1 ^s)
8a3. Kolor czynność lub proces (21:25)	bieleć (2 ^{i1z1}), ciemnieć (1 ^z), czerwienieć (1 ^s), pobielaty (1 ^s), poblady (1 ⁱ), pobladać (1 ⁱ), pociemniały (1 ⁱ), pociemnieć (1 ^z), pojaśniać (1 ^z), posiwiaty (1 ^p), poszarzały (2 ^s), poślódkły (2 ^s), purpurowieć (1 ^s), rozjaśnianie (1 ^z), rumienieć się (1 ^p), szczerniały (1 ^s), splotowały (1 ^s), szarzyć (1 ⁱ), wypłowiwały (2 ^s), zarumienieć się (1 ⁱ), żółknąć (1 ⁱ)
8b. Kształt (139:258)	asymetryczny (3 ^{s2i1}), barczysty (2 ⁱ), bezkształtny (1 ⁱ), bezpostaciowiec (1 ⁱ), bufiastość (2 ^p), bufiasty (2 ^p), burza włosów (1 ⁱ), długonogi (1 ^z), długowłosy (2 ^z), dół (1 ⁱ), dwuspadowy (1 ⁱ), falujący (1 ^p), fałd (1 ^s), fason (1 ^s), figura (2 ^{s1p1}), fikuśny (1 ^s), gęsty (1 ⁱ), góra (3 ^{i2z1}), groch (1 ^s), gruszkowaty (8 ^{s7z1}), gwóźdź (2 ^p), hak (2 ^{i1p20}), iksowaty (4 ⁱ), język (1 ^s), karo (1 ^p), kok (1 ^p), kolumna (1 ^p), kontrfałda (1 ^s), kontur (2 ^s), kopczyk (1 ^s), koronka (1 ^s), kostka (3 ^s), kółko (1 ^z), krata (1 ⁱ), krąg (1 ^p), krągłość (1 ^p), kręty (1 ^p), kryształ (1 ^p), kryształek (1 ^s), krzywizna (1 ^s), krzywy (1 ^p), krzyż (1 ^s), krzyżować się (1 ^p), kształt (7 ^{s4i2p1}), kształtny (1 ^z), kulisty (11 ^{s9i2}), kwadrat (1 ^p), kwiecisty (2 ^s), lilijka (1 ^s), linia (1 ^p), łuk (2 ^{s1p1}), łysy (2 ^s), marszczony (1 ^p), masywny (5 ^{s4z1}), męski (1 ^s), na ramiączkach (1 ^s), nabrzmiewać (1 ^s), najostrożniejszy (1 ^z), najstrzelistszy (1 ^z), namiot (2 ^s), nastroszony (1 ^z), nieregularny (1 ^s), niesymetryczny (1 ^s), obły (1 ⁱ), obwisły (1 ^p), okrągły (3 ^s), opływowy (1 ^z), ostry (2 ^{i1z1}), owalny (2 ^s), panoramiczny (5 ^s), pełgający (1 ^s), pełny (biust) (1 ^p), pełzający (płomień) (1 ^p), pękaty (1 ^p), piłka (1 ⁱ), plama (1 ^s), płatanina (1 ⁱ), plecionka (1 ^p), płaski (6 ^{s5i1}), płomienisty (1 ^s), płytki (1 ^s), postać (8 ^{s5i2z1}), postawny (1 ^s), postura (3 ^{s2i1}), profil (4 ^{s2z1p1}), prostokącik (1 ^s), prostokąt (1 ⁱ), prosty (2 ^{i1z1}), przestoczyc się (1 ⁱ), przerzedzony (1 ^s), pucułowaty (1 ^p), rozdęty (1 ⁱ), rozgałęzienie (1 ⁱ), rozkloszowany (1 ^p), rozległy (1 ^s), różki (1 ⁱ), rysy (1 ^s), serduszek (1 ^s), siatka (1 ^p), skośnooki (1 ⁱ), skośny (1 ^p), smuga (1 ^s), smukły (1 ^p), spęcznieć (2 ^s), spiczasty (1 ^p), spłaszczony (1 ⁱ), stromy (2 ^{i1z1}), strzałka (1 ^p), strzelisty (1 ^s), sylwetka (4 ^{i2z1p1}), szczupłość (1 ^p), sześcian (1 ⁱ), urwisty (1 ⁱ), warkocz (1 ^s), wibrujący (1 ^s), wieża (1 ^p), wiraż (1 ⁱ), wybrzuszenie (1 ^z), wychudzony (1 ^p), wycięty (1 ^z), wydekoltowany (1 ^p), wygięty (1 ^p), wykrzywiony (1 ^p), wymięty (2 ^s), wyprostować się (2 ^{i1p1}), wypukły (1 ^p), wzgórze (3 ^{i1p2}), wzorzysty (2 ^s), zadarty (1 ^p), zakręt (1 ⁱ), zakrzywiony (1 ⁱ), zaostroszony (1 ^s), zaostrić się (1 ⁱ), zarys (10 ^{s2i2p6}), zaspą (1 ⁱ), zgrabny (8 ^{s7p1}), zmarszczyć (1 ^s), zniekształcić (1 ^z), zniekształcony (1 ⁱ)
8c. Rozmiar (61:158)	atletyczna budowa (1 ^p), bujny (1 ^p), chudy (3 ^{s1z1p1}), ciasny (2 ^s), cienki (2 ^{i1p1}), długi (9 ^{i2z3p4}), długość (1 ⁱ), dłuższy (1 ^p), dorodny (1 ^p), drobny (2 ^{i1z1}), duży (3 ^{s1z2}), filigranowy (1 ⁱ), gigant (1 ^p), głęboki (1 ⁱ), gruby (8 ^{s1i2z1p4}), karłowaty (1 ⁱ), knypek (1 ^p), kosmiczny (1 ^p), krótki (1 ^p), kusy (2 ^s), lekki (1 ^p), lichy (postura) (1 ⁱ), malec (2 ^s), maleńki (3 ^{s2i1}), mały (6 ^{s3i1z1p1}), masywniejszy (1 ^z), masywny (5 ^{s3i1p1}), miniaturowy (1 ^s), monstrualnie (1 ⁱ), monstrualny (1 ⁱ), najmniejszy (1 ^{i1p1}), najobszerniejszy (1 ^z),

	najwyższy (1 ^s), największy (1 ^s), najwyższy (1 ⁱ), niewielki (1 ^s), nikczemny (wzrost) (1 ⁱ), niski (4 ^{11P3}), obszerniejszy (1 ^P), obszerny (1 ^z), ogromy (1 ⁵ 6 ⁶ⁱ⁹), olbrzymi (7 ^{s114z1P1}), przepastny (2 ^{s111}), rozległy (2 ^{s111}), słuszny wzrost (2 ^P), smagły (1 ^s), spory (1 ⁱ), strzelisty (1 ^P), szczupły (8 ^{s312z2P1}), szeroki (3 ^{s111P1}), szerokość (1 ⁱ), średniego wzrostu (1 ^z), wąski (3 ^{i1z1P1}), wielki (1 ² 4 ^{16P2}), wielkość (1 ⁱ), większy format (1 ^s), wydłużony (1 ^P), wysoki (1 ⁴ 3 ^{16z2P3}), wyższy (1 ^P), wzrost (1 ^P)
9. Podobieństwo (8:25)	identyczny (3 ^z), na kształt (1 ⁱ), niepodobieństwo (1 ^P), niepodobny (1 ^P), podobieństwo (4 ^{i2z1P1}), podobny (1 ¹ 6 ^{11z2P2}), przeciwieństwo (1 ⁱ), przypominać (3 ^{s112})
10. Wygląd (10:62)	malowany (1 ^z), malowniczy (1 ^s), ogolony (1 ^P), piękność (1 ^P), przedstawiać (1 ^s), wdzięk (1 ⁱ), wejrzenie (1 ^z), wygląd (4 ^{s4z1P2}), wyglądać (4 ⁷ s ^{14i9z6P18}), wyraźny (pismo) (1 ^P)
11a. Zdarzenie (5:5)	casting (1 ^z), premiera (1 ^s), transmisja (1 ^P), wernisaż (1 ^s), wyświetlić się (1 ^P)
11b1. Urządzenie (4:7)	camera obscura (1 ^P), drukarka (1 ^z), telewizja satelitarna (1 ⁱ), telewizor (4 ^{z1P3})
11b2. Przyrządy wykonawcy (7:19)	długopis (4 ^s), maszyna do pisania (3 ^{s2P1}), pędzel (1 ^P), pióro (5 ^{s2z2P1}), spray (1 ^z), szminka (1 ^s), wieczne pióro (4 ^{s1z2P1})
11c. Wykonawca (20:36)	aktor (2 ^{i1z1}), aktorka (1 ^z), artysta (1 ^P), autorka (1 ^s), bibliotekarz (1 ^P), Dürer (3 ^P), Goethe (2 ^s), grafoman (1 ⁱ), iluzjonista (1 ^s), kronikarz (1 ^z), malarz (6 ^{11P5}), malarka (1 ^P), mistrz (1 ^P), modelka (1 ^z), pisarka (2 ^{s1z1}), pisarz (7 ^{s2i2P3}), piszący (1 ^P), poeta (1 ^s), sekretarz (1 ^P), wicepisarz (1 ^z)
11d. Czynność (6:7:226)	adresować (1 ^s), aktorstwo (1 ^P), czytać (3 ¹ 6 ^{11z3z6P6}), czytanie (8 ^{s11z2z2P2}), doczytać (1 ⁱ), dopisywać (1 ^P), dorysować (1 ^s), fotografować (1 ^s), gestykulować (1 ^P), kreslić (1 ⁱ), lektura (1 ^P), malarstwo (4 ^{11P3}), malować (4 ^{s1P3}), malowanie (1 ⁱ), mazać (1 ^s), naczyć się (1 ^s), namalować (2 ^P), napisać (2 ⁷ s ^{31z6P17}), napisanie (3 ^{i1z1P1}), narysować (1 ⁱ), naszkicować (1 ^s), nienapisany (1 ^P), notować (4 ^{s4P1}), odczytywać (1 ⁱ), odegrać (1 ^s), odkłonić się (2 ^s), odmalować (1 ^P), odpisać (3 ^P), odpisywać (1 ^z), odpisywać (2 ^P), opisać (6 ^{s1z1P4}), opisanie (3 ^{s1z1P1}), opisywać (2 ^s), pikietować (1 ^s), pisać (3 ³ 9 ^{15z14P5}), pisanie (6 ^{s11z2z2P2}), pisywać (1 ^s), poczytać (1 ^P), pokazać (1 ⁱ), pomalować (1 ^P), prowadzić dziennik (1 ^P), przeczytać (7 ^{s11z3z1P2}), przeczytanie (1 ^z), przegrzebywać (1 ^s), publikować (1 ^s), rysować (2 ⁱ), sfotografować (1 ^s), spisać (2 ^{i1P1}), spisywać (5 ^{s2z3}), spisywanie (1 ^P), szkicować (2 ^{s1P1}), umazać (1 ^s), wpisać (2 ^{s1P1}), wpisywać (1 ^z), wskazywać (1 ^s), wydać (1 ^P), wydawać (1 ^s), wydrukować (4 ^{s2P2}), wygrawerować (1 ^P), wypisać (1 ^z), wytykać palcami (1 ^P), zadrukować (1 ^P), zakreślić w powietrzu (1 ^s), zapisać (8 ^{s811z2z6}), zapisywać (3 ^{s1z2}), zapisywanie (1 ^P)
12a. Miejsce (13:35)	biblioteka (9 ^{s5P4}), Biblioteka Jagiellońska (3 ^s), czytelnia (5 ^s), galeria (1 ^s), kino (6 ^{s2z2P2}), księgarnia (1 ^P), Kunsthistorisches Museum (1 ^P), muzeum (3 ^s), Muzeum Lenina (1 ^s), opera (2 ^P), Państwowe Wydawnictwo Muzyczne (1 ^s), scena (1 ⁱ), schron (1 ^s)
12b. Czas (15:165)	dzień (3 ⁷ s ^{20i8z5P4}), nad ranem (1 ^z), noc (6 ⁰ s ^{14i2oz7P19}), nocny (6 ^{s4P2}), południe (1 ^P), popołudnie (8 ^{s3P5}), poranek (4 ^{i1z1P2}), poranny (1 ^s), rano (7 ^{12P5}), świt (4 ^{i1P3}), wieczorem (1 ⁱ), wieczorny (1 ^s), wieczorowy (2 ^s), wieczór (2 ⁷ s ^{611oz2z9}), zmierzch (5 ^{s1i2P2})
12c. Instytucja (2:3)	telewizja (2 ^{z1P1}), TV (1 ^P)
Suma	1236:3947

W twórczości J. Pilcha wcześniejsze powieści częściej mają oprawę jasną, nawiązującą do większej ilości światła, w tym wydarzających się za dnia, na słońcu, choć nie brak sytuacji wieczorowych (np. wędrówki nocne po Krakowie). Nowsze powieści

częściej opisują sytuacje z mniejszą ilością światła, dziejące się wieczorem czy nocą. Częstsze jest także opisywanie aktywności ze zdobyczami techniki, jak telewizorami, telewizją czy esemesami. Poza tym autor chętniej odnosi się do obiektów wykreowanych i wspomina wykonawców oraz twórców obiektów wzrokowych. Zmysł wzroku z wiekiem autora ma dla niego i jego bohaterów coraz większe znaczenie.

Percepcja słuchowa

Rama Postrzeganie_słuchowe, podobnie do interpretacji wzroku, obejmuje jedenaście rozbudowanych kategorii oraz nazwę ogólną zmysłu (*słuch*). Rama ta pod względem liczebności leksemów i ich tekstowych poświadczeń zajmuje drugie miejsce wśród wszystkich ram rekonstruujących zmysły autora na podstawie czterech wybranych powieści, a w przypadku *Innych rozkoszy* poświadcza najwięcej tekstowych realizacji. Ogólnie rzecz ujmując, w późniejszym okresie ranga zmysłu słuchu maleje na rzecz dominującego wzroku.

Pierwsza kategoria ramy opisuje Zdarzenie dźwiękowe (*koncert*). Podkategorie służą prezentacji kolejnych aspektów opisywanej sytuacji. Należą do nich Generator jako szczegółowe źródło dźwięku (*krtań, syrena holownika*), Wykonawca wytwarzający dźwięki, obejmujący ludzi (*chór, muzykant, wykładowca*) oraz zwierzęta (*gołębie*), a także Instrument (*bęben, dzwon*) jako szczególny rodzaj generatora, przeznaczonego do wytwarzania muzyki. Ostatnią wydzieloną podkategorią jest Urządzenie odtwarzające (*głośnik, radio*), które choć samo najczęściej dźwięku nie tworzy w sposób autorski, to staje się współcześnie jednym z podstawowych sposobów na jego przekazywanie lub odtwarzanie.

Kategoria druga to Percypujący (*publiczność, słuchacz*), która obejmuje małą liczbę leksemów, lecz tekstowo aktualizowane w tej roli mogą być najróżniejsze nazwy ludzi i czasem zwierząt. Trzecia kategoria – Narząd percepcji – zestawia użyte nazwy narządu słuchu (*ucho*), a jej podkategoria – Stan narządu percepcji – (*głuchnąć, odzyskać słuch*) jest aktywowana, jeśli zachodzą zaburzenia w kondycji uszu.

Czwarta kategoria jest centralna w tej ramie i odnosi się do Percepcji (*słyszeć*). Podkategoria Czynność percepcji wskazuje świadome zachowania wykonywane w celu postrzeżenia dźwięków (*podśłuchiwać, słuchać*), a zadaniem Jakości percepcji (*wyrażenie*) jest zreferowanie, czy dobrze słyszeć. Kolejna podkategoria – Oddziaływanie percepcji – nazywa skutki, jakie stają się udziałem wytwarzanych dźwięków (*obudzić się*). Ostatnia z podkategorii Dać się usłyszeć wskazuje na możliwość zajścia percepcji słuchowej (*słyszeć*).

W piątej kategorii – Zaistnienie – mieszczą się określenia informujące o obecności dźwięków na podstawie postrzeżeń słuchowych. Dla zmysłu słuchu przeznaczone są w tej roli czasowniki takie, jak *brzmieć* czy *rozlegać się*. Szósta kategoria – Droga – ujawnia

nia różne aspekty tego, że dźwięki pokonują przestrzeń i docierają do percypującego skądś. Są to zazwyczaj czasowniki (*dobiegać, dochodzić*), ale także przymiotniki (*odległy*) czy rzeczowniki wskazujące na istotne elementy tej drogi (*okno*)²².

Kolejne pojęcia skupiają się wokół Dźwięku, który należy uznać za następny podstawowy dla słuchu zakres poznawczy. Kategoria ta w poszczególnych nazwach ujawnia konceptualizację postrzeżonych wartości akustycznych. Oprócz samych nazw dźwięków (*łoskot, pisk*) mieszczą się tu również Czynności dźwiękowe (*chichotać, szlochać, zagrać*) i Dźwięki złożone (*melodia, muzyka*). Ich skrajnym przykładem jest sytuacja ujawniana w podkategorii Brak dźwięku (*cisza, głucho*) oraz reakcja na ów stan w postaci Odczucie braku dźwięku (*piorunujący, przejmujący*). Podobnie, jak w przypadku zmysłu wzroku, powieści J. Pilcha zaświadczać istnienie Dźwięków wykreowanych (*omamy słuchowe*) oraz Zjawisk słuchowych (*echo, rezonans*) powstających w pewnych warunkach zaistnienia dźwięków.

Ósma kategoria zbiera pojęcia związane z Mową (*mówić, powiedzieć*). Pierwsza podkategoria Brak mowy opisuje sytuacje takie, jak milczenie (*milknąć*). Druga podkategoria zbiera nazwy Dźwięków mowy, które szczegółowo dookreślają ich wartość słuchową (*głos, jęczeć, mamrotać, ryknąć, syknąć, szept*), czyli oprócz informacji o komunikacie słownym przekazują, jaki dźwięk temu towarzyszył. Bardzo liczną podkategorię tworzą Czynności mowne (*blagać, kusić, pytać, telefonować*), za pomocą których wyraża się szczegółowe intencje przekazów słownych. Ostatnia podkategoria obejmuje Obiekty mowy (*audycja, dowcip, pogrózka, powiedzonko*) zbierająca nazwy rozmaitych rezultatów działań czynności mownych. Cała ta kategoria stanowi pod względem liczebności leksemów i ich tekstowych potwierdzeń ponad połowę całej ramy.

Dziewiąta kategoria odnosi się do Śpiewu (*nucić, śpiewać*). Jej dopełnieniem są podkategorie Dźwięk śpiewu z określeniami *baryton* i *głos* oraz Obiekt śpiewu odnoszący się do form sztuki wokalne i piosenkarskiej (*aria, disco polo, hymn*).

Wartości postrzeżeniowe słuchu obejmuje kategoria dziesiąta. Podkategorie odnoszą się do licznie reprezentowanej Głośności (*cichy, głośny*), zazwyczaj metaforycznie określanej Barwy (*bełkotliwy, buczący, śpiewny*) w tym także Barwy mowy (*gardłowo, łamiący się, podniesiony*) oraz skromnie reprezentowanych Długości (*nieustanny*), Wysokości (*cienki*), Tempa (*skoczny*) i Struktury (*równy*).

Jedenasta kategoria opisuje okoliczności istotne, ale niebezpośrednio związane z powstaniem dźwięków. Pierwsza podkategoria Obiekt wskazuje przedmioty, których użycie łączy się z powstawaniem dźwięków (*petarda, płyta*). Druga podkategoria Czynność nazywa aktywności człowieka powiązane z określonym rodzajem dźwięku (*skradać się*). Trzecia podkategoria Kompozytor (*kompozytor, Schubert*) odnosi się

²² W materiale nie znalazła potwierdzenia podkategoria Przeszkoda mieszcząca się w kategorii Droga. J. Pilch nie pisze o głosach zza ściany czy ekranach akustycznych. Nie pisze też o podsłuchiwaniu innych.

do twórców muzyki. Kolejne dwie podkategorie to Miejsce (*izba przesłuchań*) oraz Instytucja (*radiostacja, Wolna Europa*).

Tabela 5. Leksyka zmysłu słuchu – rama Postrzeżenie_słuchowe

Kategoria	Leksemy
o. Zmysł (1:4)	<i>słuch</i> (4 ^{s1i2p1})
1. Zdarzenie (1:1)	<i>koncert</i> (1 ^s)
1a. Generator (2:2)	<i>krtań</i> (1 ⁱ), <i>syrena holownika</i> (1 ⁱ)
1b. Wykonawca (25:50)	<i>chór</i> (4 ^{s3i1}), <i>chórzysta</i> (1 ^s), <i>gawędziarz</i> (2 ⁱ), <i>gołębie</i> (2 ^s), <i>grający</i> (1 ⁱ), <i>instrumentalistka</i> (6 ^s), <i>monologista</i> (1 ^s), <i>muzykant</i> (1 ⁱ), <i>narrator</i> (1 ^p), <i>niemowa</i> (1 ^s), <i>opowiadacz</i> (1 ^p), <i>orkiestra</i> (5 ^{s3p2}), <i>perkusista</i> (4 ^{s1i3}), <i>pianista</i> (1 ⁱ), <i>pianistka</i> (2 ⁱ), <i>piosenkarka</i> (5 ^{i3z1p1}), <i>piosenkarz</i> (2 ⁱ), <i>rozmówca</i> (1 ^s), <i>śpiewaczka</i> (1 ⁱ), <i>śpiewający</i> (1 ⁱ), <i>śpiewak</i> (3 ⁱ), <i>waltornistka</i> (1 ^p), <i>wykładowca</i> (1 ⁱ), <i>zapiewajło</i> (1 ^s), <i>zespół ABBA</i> (1 ^s)
1c. Instrument (19:35)	<i>akordeon</i> (1 ⁱ), <i>bęben</i> (1 ⁱ), <i>dzwon</i> (1 ^p), <i>dzwonek</i> (1 ^s), <i>fortepian</i> (1 ⁱ), <i>gitara</i> (1 ⁱ), <i>instrument</i> (1 ⁱ), <i>instrument muzyczny</i> (2 ⁱ), <i>klarnet</i> (1 ⁱ), <i>kontrabas</i> (1 ⁱ), <i>narzędzie muzyczne</i> (1 ⁱ), <i>pianino</i> (3 ⁱ), <i>puzon</i> (2 ⁱ), <i>róg</i> (4 ⁱ), <i>skrzypce</i> (5 ⁱ), <i>szofar</i> (1 ⁱ), <i>trąba</i> (1 ^s), <i>trąbka</i> (4 ⁱ), <i>werbel</i> (3 ^s)
1d. Urządzenie odtwarzające (12:67)	<i>adapter</i> (3 ^s), <i>aparatus</i> (4 ^s), <i>automat telefoniczny</i> (3 ^s), <i>dyktafon</i> (1 ^z), <i>głośnik</i> (1 ^s), <i>megafon</i> (1 ^s), <i>radio</i> (9 ^{s5i1p3}), <i>radioodbiornik</i> (3 ^{s2i1}), <i>słuchawka</i> (13 ^{s12i1}), <i>telefon</i> (27 ^{s2oz4p3}), <i>telefon komórkowy</i> (1 ^z), <i>walkman</i> (1 ⁱ)
2. Percypujący (2:3)	<i>publiczność</i> (1 ⁱ), <i>słuchacz</i> (2 ^{i1p1})
3. Narząd percepcji (2:18)	<i>trąbka Eustachiusza</i> (1 ^s), <i>ucho</i> (17 ^{s8i6z1p2})
3a. Stan narządu percepcji (7:11)	<i>głuchnąć</i> (1 ⁱ), <i>głuchoniemy</i> (1 ^s), <i>głuchota</i> (3 ^{i1z2}), <i>głuchy</i> (3 ^{i1z1p1}), <i>odzyskać słuch</i> (1 ^s), <i>oniemiały</i> (1 ⁱ), <i>tracić słuch</i> (1 ⁱ)
4. Percepcja (6:89)	<i>chłonąć</i> (1 ⁱ), <i>dosłyszeć</i> (1 ^s), <i>obić o uszy</i> (1 ^p), <i>przesłyszeć się</i> (1 ^p), <i>słyszeć</i> (53 ^{s17i23z5p8}), <i>usłyszeć</i> (32 ^{s17i1oz2p3})
4a. Czynność percepcji (7:49)	<i>nasłuchać się</i> (1 ^z), <i>podśluchać</i> (1 ^s), <i>posłuchać</i> (4 ^{i2p2}), <i>przesłuchiwać</i> (1 ^s), <i>słuchać</i> (37 ^{s6i2oz3p8}), <i>wśluchiwać się</i> (4 ^{s1z2p1}), <i>wyęzgać słuch</i> (1 ^s)
4b. Jakość percepcji (5:8)	<i>nieczytelny</i> (1 ⁱ), <i>niewyraźnie</i> (1 ⁱ), <i>niewyraźny</i> (2 ^{i1p1}), <i>wyraźnie</i> (3 ^{s1i1z1}), <i>wyraźny</i> (1 ^s)
4c. Oddziaływanie percepcji (4:12)	<i>budzić</i> (6 ^{s5i1}), <i>budzić się</i> (1 ^s), <i>obudzić</i> (4 ^s), <i>obudzić się</i> (1 ^s)
4d. Dać się usłyszeć (3:26)	<i>słychać</i> (23 ^{s12i8p3}), <i>słyszalnie</i> (1 ^z), <i>słyszalny</i> (2 ^{s1i1})
5. Zaistnienie (12:35)	<i>brzmieć</i> (5 ^{s1i1z1p2}), <i>iść 'być nadawanym'</i> (1 ^p), <i>odpowiadać</i> (1 ⁱ), <i>padać</i> (1 ^z), <i>panować</i> (1 ^s), <i>pobrzmiwać</i> (1 ^s), <i>rozleć się</i> (9 ^{s4i5}), <i>rozlegać się</i> (6 ^{s4i2}), <i>słychu (ani widu, ani słychu)</i> (2 ^{z1p1}), <i>wypełniać</i> (2 ^{s1i1}), <i>zabrzmić</i> (4 ^{s1i3}), <i>zapaść</i> (2 ^s)
6. Droga (10:24)	<i>daleki</i> (2 ⁱ), <i>dobiegać</i> (3 ^{s1z2}), <i>dochodzić</i> (10 ^{s3i5z2}), <i>dojść</i> (1 ^s), <i>dotrzeć</i> (1 ^s), <i>nadciągać</i> (1 ^p), <i>odległy</i> (1 ⁱ), <i>okno</i> (3 ^{s1i1p1}), <i>sączyć się</i> (1 ^s), <i>wydobywać się</i> (1 ^z)
7. Dźwięk (73:179)	<i>bełkot</i> (2 ^{s1i1}), <i>bicie (serca)</i> (1 ^z), <i>brawo</i> (2 ^s), <i>brzęk</i> (1 ^s), <i>cha, cha, cha</i> (1 ^p), <i>chichot</i> (5 ^{s3i2}), <i>chrobotanie (duchy)</i> (1 ^z), <i>chrząknięcie</i> (1 ⁱ), <i>chrzęst</i> (1 ^p), <i>ding</i> (2 ^s), <i>dong</i> (1 ^s), <i>dzwonek</i> (3 ^{s1z2}), <i>dźwięk</i> (6 ^{s1i3z2}), <i>fanfary</i> (2 ^s), <i>grom</i> (1 ⁱ), <i>gruchanie</i> (1 ^s), <i>grzmot</i>

	(1 ^s), gwar (1 ^s), ha, ha, ha, ha, ha (1 ⁱ), hałas (1 ⁱ), huczenie (1 ^s), jazgot (1 ^z), kaszel (1 ⁱ), kołatanie (1 ^{s113}), krok (8 ^{s512P1}), krzyk (6 ^{s213P1}), lament (1 ⁱ), łopot (1 ^s), łoskot (10 ^{s515}), mlaskanie (1 ^s), oddech (5 ^{s212P1}), odgłos (8 ^{s612}), oklaski (2 ^{s111}), okrzyk (1 ^s), pisk (1 ^z), plusk (2 ^{s111}), płacz (8 ^{s313P2}), pukanie (1 ⁱ), rechot (1 ⁱ), rumor (1 ^s), ryk (1 ^s), salwa (2 ^{s111}), salwa śmiechu (1 ^s), skowyt (2 ^{s1P1}), skrzyyp (1 ^s), skrzypienie (1 ⁱ), spazm (2 ^s), stukanie (3 ^{s111Z1}), stukot (6 ^{s312P1}), syk (3 ^{s211}), szczerkanie (2 ^{z1P1}), szczerknięcie (1 ⁱ), szelest (10 ^{s613Z1}), szloch (4 ^{s112P1}), szmer (2 ^s), szum (2 ^{s111}), śmiech (26 ^{s8113P5}), trzask (2 ^{i1Z1}), trzepot (1 ^s), tumult (1 ⁱ), tupot (1 ^s), ujadanie (1 ^s), warkot (1 ^s), westchnienie (2 ^s), wibracje (1 ^z), zgiełk (1 ^z)
7a. Czynności dźwiękowe (66:143)	bić (dzwony, w bębny) (3 ^{s112}), chichotać (4 ^{s211Z1}), chlipać (1 ⁱ), chrząkać (3 ^{s112}), dąć (1 ⁱ), dyszeć (2 ⁱ), dzwonić (7 ^{s6P1}), eksplodować (1 ^s), galopada (1 ^s), grać (9 ^{s217}), granie (1 ⁱ), hałasować (1 ^z), huczeć (5 ^{s311Z1}), kaszleć (1 ⁱ), klasnąć (2 ^{s1P1}), kołatać (4 ⁱ), krztusić się (3 ⁱ), mlaskać (2 ^{s111}), muzykować (1 ^s), muzykowanie (1 ^s), płakać (12 ^{s814}), podzwaniać (1 ^s), pokasływać (1 ^s), przesuwanie (1 ⁱ), pukać (1 ⁱ), rozbeczeć się (1 ^P), rozchichotać się (1 ^P), rozszczebiotać się (1 ^s), rzeć (1 ⁱ), skandować (1 ^s), skrzypieć (1 ⁱ), stąpać (1 ^s), strzelać (1 ^P), stukać (6 ^{s411P1}), szczeekać (1 ^z), szlochać (2 ^{s111}), szorować (1 ⁱ), szumieć (1 ^s), śmiać się (13 ^{s414Z1P4}), świergotać (1 ^s), tłuc (1 ^s), tłuc się (1 ^z), walić (1 ⁱ), westchnąć (2 ⁱ), wybuchać śmiechem (1 ^s), wybuchnąć śmiechem (1 ^s), wyjękiwać (1 ^P), wystukiwanie (1 ^s), zachichotać (2 ^{s111}), zadąć (1 ⁱ), zagrać (2 ⁱ), zahuczeć (1 ^s), zakaszać (1 ^s), zakolatać (1 ⁱ), zapukać (1 ^s), zaskrzypieć (2 ⁱ), zastukać (5 ^{s212P1}), zaśmiać się (3 ⁱ), zaśmiewać się (1 ^s), zatrzaskiwać (3 ^{s211}), zatrzaskiwać się (2 ^s), zatrzaskiwanie (1 ^s), zatrzasnąć (4 ^{s211P1}), zatupać (1 ^s), zdyszany (1 ^s)
7b. Dźwięk złożony (14:46)	akompaniament (1 ^s), audycja (1 ^s), hejnał z wieży mariackiej (1 ^s), hymn (1 ^s), melodia (2 ^s), muzyczny (3 ^{s211}), muzyka (23 ^{s5112Z2P4}), Na stokach Mandżurii (1 ^P), nagranie (1 ^P), pieśń (2 ^s), seria (1 ^s), song (2 ^s), sygnał (5 ^s), takt (2 ^s)
7c1. Brak dźwięku (9:45)	bezgłośnie (3 ^{s112}), bezszelestny (3 ^{s221}), bezszmerowy (1 ^P), cisza (30 ^{s8120Z2}), głucho (1 ^z), głuchy (4 ^{s211Z1}), martwota (1 ^z), na głucho (1 ^z), zaciszny (1 ^s)
7c2. Odczucie braku dźwięku (3:3)	piorunujący (1 ⁱ), potworny (1 ⁱ), przejmujący (1 ⁱ)
7d. Dźwięk wykreowany (3:6)	głos (3 ^{s122}), majaczenie (1 ^z), omamy słuchowe (2 ^{z1P1})
7e. Zjawisko słuchowe (2:4)	echo (3 ^{s211}), rezonans (1 ^s)
8. Mowa (18:425)	gadać (14 ^{z7P7}), gadanie (2 ^{z1P1}), gadanina (1 ⁱ), mawiać (1 ^P), mowa (3 ^{i2Z1}), mówić (20 ^{s572185Z23P25}), mówienie (2 ^z), mówiony (1 ^P), odezwać się (11 ^{s112Z3P5}), odzywać się (9 ^{s215Z1P1}), płynąć z ust (1 ^P), powiadać (7 ^{s512}), powiedzenie (3 ^{i1P2}), powiedzieć (15 ^{1s5oi76Z10P15}), rzec (11 ^{s614Z1}), wypowiedzieć (1 ^P), wyrzec (1 ^z), zabrać głos (1 ^s)
8a. Brak mowy (12:90)	bez słowa (1 ⁱ), milczeć (30 ^{s10115Z1P4}), milczenie (18 ^{s817Z1P2}), milknąć (3 ^{s2P1}), niemo (3 ^{s112}), niemota (4 ^z), niemy (4 ^{s3P1}), odjąć mowę (1 ^z), umilknąć (1 ^s), zamilknąć (23 ^{s5116Z2}), zamilknięcie (1 ⁱ), zaniemówić (1 ⁱ)
8b. Dźwięk mowy (40:196)	bas (1 ⁱ), bełkot (1 ^P), bełkotać (1 ⁱ), drzeć się (2 ^s), fałsecik (1 ⁱ), gaworzyc (1 ⁱ), głos (67 ^{s24134Z3P6}), huczeć (1 ⁱ), jęczeć (1 ⁱ), krzyżeć (8 ^{s413Z1}), krzyk (2 ^{s111}), krzyknąć (9 ^{s41P}), mamrotać (1 ^s), mruknąć (6 ^{s115}), okrzyk (6 ^{s212Z1P1}), podszeptywać (1 ^s), pokrzykiwać (1 ^s), półgłos (3 ^{s211}), przekrzykiwać (1 ^s), ryknąć (7 ^{s215}), rżęzić (1 ^P), rżężenie (2 ^z), syczeć (1 ⁱ), syknąć (1 ^s), szemrać (1 ^s), szemranie (1 ^s), szepnąć (7 ^{s512}), szept (11 ^{s614Z1}), szeptać (28 ^{s1319Z2P4}), trajkotać (1 ^P), warknąć (2 ⁱ), wołać (4 ^{s311}), wrzeszczeć (2 ⁱ), wykrzyknąć (1 ^P), wyszeptać (6 ^{s312P1}), zagrzmieć (1 ^s), zająknąć się (1 ^s), zakwilić (1 ⁱ), zasyczeć (1 ⁱ), zawołać (2 ^s)

8c. Czynności mowne (164:534)	<p><i>awanturować się</i> (1^P), <i>bluźnić</i> (1ⁱ), <i>błagać</i> (4^{s113}), <i>błaganie</i> (2ⁱ), <i>cedzić</i> (1ⁱ), <i>cytować</i> (1^s), <i>dogadać się</i> (1^z), <i>dogadywać się</i> (1^s), <i>dopytywać się</i> (2^{s121}), <i>doradzać</i> (1^s), <i>doradzić</i> (1^s), <i>drzeć mordę</i> (1^P), <i>dyskutować</i> (1^P), <i>dyskutowanie</i> (1^P), <i>dziękować</i> (1^s), <i>dzwonić</i> (12^{s625P1}), <i>flirt</i> (1^P), <i>gawędzić</i> (1^P), <i>głosić</i> (3^{z2P1}), <i>gratulować</i> (2^s), <i>gromić</i> (1ⁱ), <i>grzmieć</i> (2ⁱ), <i>indagować</i> (1ⁱ), <i>kazać</i> (3ⁱ), <i>kląć</i> (8^{s712}), <i>klótnia</i> (1ⁱ), <i>komentować</i> (1^P), <i>konstatować</i> (1^z), <i>konwersacja</i> (1^P), <i>kusić</i> (2^s), <i>marudzić</i> (1^P), <i>modlić się</i> (6^{s124P1}), <i>modlitwa</i> (1^P), <i>nagabywać</i> (1^s), <i>nagadać</i> (1^z), <i>nakłaniać</i> (1ⁱ), <i>namawiać</i> (1^s), <i>napominać</i> (1^s), <i>napomknąć</i> (1^P), <i>narracja</i> (1^s), <i>narzekać</i> (1^P), <i>nawoływać</i> (1ⁱ), <i>negocjacje</i> (1^s), <i>obiecywać</i> (3^{s112}), <i>objasniać</i> (2^s), <i>objaśnianie</i> (1^s), <i>objasnić</i> (1^s), <i>obrażać</i> (1^P), <i>odeprzeć</i> (23^{s811321P1}), <i>odpowiadać</i> (9^{s413P2}), <i>odpowiedzieć</i> (14^{s416P4}), <i>odwołać</i> (1^z), <i>ogłosić</i> (2^s), <i>omawiać</i> (1^P), <i>opisać</i> (1^s), <i>opisywać</i> (1^s), <i>opowiadać</i> (43^{s811824P13}), <i>opowiadanie</i> (4^{i2P2}), <i>opowiedzieć</i> (12^{s41424}), <i>oświadczać</i> (1^z), <i>oświadczyć</i> (3ⁱ²²¹), <i>oświadczyć się</i> (2^P), <i>perorować</i> (2ⁱ), <i>pierdolić</i> (1^s), <i>pocieszać</i> (1^s), <i>pocieszyć</i> (1^s), <i>podpowiadać</i> (1^s), <i>poddyktować</i> (3^{s2P1}), <i>pogadać</i> (1^P), <i>pogaducha</i> (1^z), <i>polemizować</i> (1^s), <i>poprosić</i> (3^{i121P1}), <i>poprzec</i> (1ⁱ), <i>porozmawiać</i> (3^{s112}), <i>potaknąć</i> (1^s), <i>potwierdzać</i> (1^P), <i>potwierdzić</i> (4ⁱ), <i>powtarzać</i> (6^{s511}), <i>powtarzanie</i> (1^P), <i>powtórzyć</i> (5^{s411}), <i>proponować</i> (1^s), <i>prosić</i> (1^P), <i>przedrzeźniać</i> (1ⁱ), <i>przedstawiać</i> (1^s), <i>przekazywać z ust do ust</i> (1^s), <i>przekazywanie z ust do ust</i> (1ⁱ), <i>przeklinać</i> (1^s), <i>przekonywać</i> (1^s), <i>przemawiać</i> (3^{s112}), <i>przemawianie</i> (2^s), <i>przemówić</i> (4^{s211P1}), <i>przepowiadać</i> (1^s), <i>przepraszać</i> (2^{i1P1}), <i>przerwać</i> (2^{s111}), <i>przysięgać</i> (1^s), <i>przytoczyć</i> (1^s), <i>przywoływać</i> (1^s), <i>pytać</i> (26^{s91922P6}), <i>recytować</i> (2^{s1P1}), <i>referować</i> (1^P), <i>rozmawiać</i> (15^{i523P7}), <i>rozmowa</i> (36^{s811126P5}), <i>rozmówić</i> (1^s), <i>rozprawiać</i> (1^s), <i>scharakteryzować</i> (1^z), <i>skarżyć się</i> (6^{i5P1}), <i>snuć (historie)</i> (2^{s1P1}), <i>spytać</i> (2^{s1P1}), <i>stwierdzić</i> (2^z), <i>telefon</i> (8^{s3P124}), <i>telefonować</i> (2^s), <i>tłumaczenie</i> (1^P), <i>tłumaczyć</i> (3^{s211}), <i>umawiać się</i> (1^P), <i>umówić się</i> (3^{s1P2}), <i>uskarżać się</i> (1^s), <i>westchnąć</i> (1ⁱ), <i>wezwać</i> (1^s), <i>wspominać</i> (1ⁱ), <i>wydać rozkaz</i> (1^s), <i>wydawać komendy</i> (1^s), <i>wygadywać</i> (2^{s111}), <i>wyglaszać</i> (8^{s414}), <i>wygłosić</i> (6^{s214}), <i>wyjaśniać</i> (6^s), <i>wyjaśnić</i> (3^s), <i>wyjaśnienie</i> (1^z), <i>wymawiać</i> (2^{z1P1}), <i>wymiana uprzejmości</i> (1^s), <i>wymiana zdań</i> (1^s), <i>wymówić</i> (2^s), <i>wypowiadać</i> (2^P), <i>wypowiedzenie</i> (1^s), <i>wypowiedzieć</i> (7^{s313P1}), <i>wypytywać</i> (1ⁱ), <i>wyśmiać</i> (1^P), <i>wytłumaczyć się</i> (1^s), <i>wyznać</i> (4^{s221P1}), <i>wznosić toast</i> (1^z), <i>wzywać</i> (3ⁱ), <i>zacytować</i> (1ⁱ), <i>zadzwonić</i> (24^{s1526P3}), <i>zagadnąć</i> (1^z), <i>zagrozić</i> (1^s), <i>zakłinać</i> (4^{s321}), <i>zakomunikować</i> (1^s), <i>zamawiać</i> (1^s), <i>zamienić słowo</i> (3^{s121P1}), <i>zamówić</i> (2^{s121}), <i>zapraszać</i> (1^s), <i>zapropionować</i> (1^s), <i>zaprosić</i> (4^s), <i>zaprzeczać</i> (1^P), <i>zaprzeczyć</i> (1^s), <i>zapytać</i> (38^{s15117P6}), <i>zawołać</i> (3^P), <i>zażartować</i> (1^s), <i>zbajerować</i> (1^P), <i>zgaszyć</i> (1^s), <i>zwierzać się</i> (2^{z1P1}), <i>zwołać</i> (1^s), <i>zwracać się</i> (4^{s211Z1}), <i>zwrócić się</i> (4^{s311}), <i>żartować</i> (1^z)</p>
8d. Obiekt mowy (102:286)	<p><i>anegdota</i> (1^s), <i>angielskie słówka</i> (1^s), <i>audycja</i> (2^P), <i>bajka</i> (1^s), <i>cytat</i> (1ⁱ), <i>dialog</i> (2^s), <i>dowcip</i> (1^z), <i>dysputa</i> (1^s), <i>facecja</i> (1^s), <i>formuła</i> (4^{s3P1}), <i>fraza</i> (9^{s214P3}), <i>gadka</i> (1^z), <i>gawęda</i> (1^s), <i>głoska</i> (1^s), <i>grzecznościowy zwrot</i> (1^s), <i>historia</i> (1ⁱ), <i>historyjka</i> (1^P), <i>hymn</i> (1^s), <i>inię</i> (3^{s1P2}), <i>inwokacja</i> (1ⁱ), <i>kazanie</i> (2ⁱ), <i>klątwa</i> (1^s), <i>klamstwo</i> (1^z), <i>kolokwializm</i> (1^s), <i>komenda</i> (1^s), <i>komentarz</i> (1^s), <i>klawisz</i> (1^s), <i>kwestia</i> (2^P), <i>lament</i> (2^P), <i>legenda</i> (2^{s1P1}), <i>litania</i> (2ⁱ), <i>maksyma-przestroga</i> (1^s), <i>modlitwa</i> (2ⁱ), <i>monolog</i> (5^{s421}), <i>mowa</i> (2^P), <i>naleganie</i> (1^s), <i>namowa</i> (2ⁱ), <i>napomknienie</i> (2^{z1P1}), <i>nawoływanie</i> (1ⁱ), <i>nazwisko</i> (3^{s2P1}), <i>numer</i> (1^s), <i>obietnica</i> (6^{s521}), <i>odpowiedź</i> (13^{s41321P5}), <i>okres</i> (1^s), <i>opis</i> (1^P), <i>opowiadanie</i> (2^{i1P1}), <i>opowieść</i> (23^{s91526P1}), <i>oświadczyzny</i> (1^z), <i>parafraza</i> (1^s), <i>perora</i> (1ⁱ), <i>podszep</i> (1ⁱ), <i>pogadanka</i> (1^s), <i>pogawędka</i> (1^s), <i>pogrożka</i> (2^{s121}), <i>porzekadło</i> (1^s), <i>powiedzonko</i> (1^P), <i>prelekcja</i> (1^s), <i>prośba</i> (1^s), <i>przekleństwo</i> (4^{s211P1}), <i>przemowa</i> (2^s), <i>przemówienie</i> (4^{s113}), <i>przeprosiny</i> (1^z), <i>przestroga</i> (3^s), <i>przyrzeczenie</i> (2^s), <i>przysięga</i> (1^z), <i>pytanie</i> (19^{s91221P7}), <i>referat</i> (2^s), <i>refren</i> (2^P), <i>rozkaz</i> (1^z), <i>samogłoska</i> (1^s), <i>sentencja</i> (2^s), <i>sformułowanie</i> (1^s), <i>skarga</i> (3^{s1P3}), <i>skrót</i> (1^P), <i>słowo</i> (57^{s1911623P19}), <i>słowo boże</i> (1ⁱ),</p>

	<i>słówko</i> (1 ⁱ), <i>spowiedź</i> (1 ^P), <i>streszczenie</i> (1 ^P), <i>sylaba</i> (1 ^s), <i>szyderstwo</i> (1 ^z), <i>termin</i> (1 ⁱ), <i>toast</i> (5 ^{s213}), <i>tyrada</i> (3 ^s), <i>umlaut</i> (1 ^s), <i>wiersz</i> (1 ^s), <i>wskazówka</i> (1 ^s), <i>wstęp</i> (1 ^s), <i>wykład</i> (1 ^s), <i>wyrażenie</i> (3 ^{s121P1}), <i>wywiad</i> (1 ^P), <i>wywód</i> (1 ^s), <i>wyznanie</i> (1 ^s), <i>zachęta</i> (1 ^s), <i>zakłęcie</i> (5 ^{s4P1}), <i>zaproszenie</i> (1 ^P), <i>zawołanie</i> (2 ^s), <i>zdanie</i> (7 ^{s512}), <i>zgodzka</i> (1 ^s), <i>zwierzenie</i> (1 ^s), <i>żarcik</i> (1 ^s), <i>żart</i> (5 ^{s4P1})
9. Śpiew (11:52)	<i>dawać na żywca</i> (1 ^z), <i>kołędowanie</i> (1 ⁱ), <i>nucić</i> (9 ^{s514}), <i>śpiew</i> (11 ^{s414P3}), <i>śpiewać</i> (22 ^{s4115P3}), <i>śpiewanie</i> (1 ^s), <i>wokalny</i> (1 ^P), <i>wycie</i> (1 ^z), <i>wyśpiewać</i> (2 ^{s1P1}), <i>zanucić</i> (1 ^P), <i>zaśpiewać</i> (2 ^{s111})
9a. Dźwięk śpiewu (2:2)	<i>baryton</i> (1 ⁱ), <i>głos</i> (1 ⁱ)
9b. Obiekt śpiewu (9:21)	<i>aria</i> (1 ^s), <i>disco polo</i> (2 ^P), <i>hymn</i> (1 ^s), <i>kawałek</i> (1 ⁱ), <i>pieśń</i> (8 ^{s215P1}), <i>piosenka</i> (3 ^{s111P1}), <i>psalm</i> (3 ^s), <i>takt</i> (1 ^s), <i>Wielki Hymn Weterynarzy</i> (1 ⁱ)
10a. Głośność (50:87)	<i>bezgłośnie</i> (2 ^s), <i>bezszelestnie</i> (2 ⁱ), <i>buchnąć</i> (1 ^s), <i>burzliwy</i> (1 ⁱ), <i>cichcem</i> (2 ^{s111}), <i>cichnąć</i> (2 ^{s111}), <i>cicho</i> (9 ^{s11621P1}), <i>cichutki</i> (1 ^s), <i>cichy</i> (2 ^{s111}), <i>ciszej</i> (4 ^{i2P2}), <i>daleki</i> (2 ^{s1P1}), <i>delikatny</i> (1 ⁱ), <i>donośnie</i> (1 ^s), <i>donośniejszy</i> (1 ⁱ), <i>donośny</i> (3 ^{s112}), <i>dynamika</i> (1 ^s), <i>głos (na głos)</i> (2 ^s), <i>głośniejszy</i> (2 ^s), <i>głośno</i> (9 ^{s412P3}), <i>głośny</i> (2 ^{s1P1}), <i>histeryczny</i> (1 ⁱ), <i>jak opętany</i> (1 ^s), <i>na całe gardło</i> (3 ^{s112}), <i>na cały regulator</i> (1 ^s), <i>na pełny regulator</i> (1 ^s), <i>najcichszy</i> (1 ^s), <i>nie mieć nadzwyczajnej mocy</i> (1 ^s), <i>nie rozpruwać witrzyn</i> (1 ^s), <i>nie ścierać na proch szkła</i> (1 ^s), <i>niepojęty</i> (1 ^s), <i>ogłuszający</i> (2 ^{s111}), <i>po cichu</i> (1 ^s), <i>potworny</i> (2 ⁱ), <i>przeraźliwy</i> (1 ⁱ), <i>przytłumiony</i> (1 ^s), <i>rozdzierający</i> (1 ^s), <i>siła</i> (1 ^s), <i>słaby</i> (1 ⁱ), <i>spazmatyczny</i> (1 ^s), <i>stłumiony</i> (1 ^s), <i>straszny</i> (1 ^P), <i>tubalny</i> (1 ⁱ), <i>ucichnąć</i> (2 ^P), <i>wielki</i> (3 ⁱ), <i>wniebogłosy</i> (1 ⁱ), <i>wznosić się ponad</i> (1 ^s), <i>zaciszny</i> (1 ⁱ), <i>zagłuszać</i> (1 ^s), <i>zdużony</i> (1 ^P), <i>ze zdwojoną siłą</i> (1 ^s)
10b. Barwa (15:19)	<i>barwa</i> (3 ^{s211}), <i>bełkotliwie</i> (1 ^s), <i>bełkotliwy</i> (2 ^s), <i>brzmienie</i> (1 ⁱ), <i>buczący</i> (1 ^s), <i>chrupliwy</i> (2 ⁱ), <i>ciemność</i> (1 ^s), <i>ciemny</i> (1 ⁱ), <i>czysto</i> (1 ^s), <i>głęboki</i> (1 ^s), <i>łamiący się</i> (1 ⁱ), <i>nuta</i> (1 ⁱ), <i>spazmatycznie</i> (1 ⁱ), <i>śpiewny</i> (1 ⁱ), <i>zaostrzać</i> (1 ^s)
10b1. Barwa mowy (12:27)	<i>akcent</i> (3 ^{s11121}), <i>akcentować</i> (2 ^{s111}), <i>gardłowo</i> (1 ^s), <i>intonacja</i> (2 ^{s111}), <i>łamać się</i> (2 ^s), <i>łamiący się</i> (1 ^z), <i>miętko</i> (1 ^s), <i>modulacja</i> (1 ⁱ), <i>podniesiony</i> (2 ^P), <i>ton</i> (10 ^{s614}), <i>wymowa</i> (1 ^s), <i>zdlawiony</i> (1 ^s)
10c. Długość (2:4)	<i>nieustanny</i> (1 ⁱ), <i>uporczywie</i> (3 ^s)
10d. Wysokość	<i>cienki</i> (1 ⁱ)
10e. Tempo (3:3)	<i>przyspieszenie</i> (1 ^s), <i>regularny</i> (1 ^s), <i>skoczny</i> (1 ^s)
10f. Struktura (1:1)	<i>równy</i> (1 ^s)
11a. Obiekt (2:6)	<i>petarda</i> (1 ^P), <i>płyta</i> (5 ^{s321P1})
11b. Czynność (1:1)	<i>skradać się</i> (1 ⁱ)
11c. Kompozytor (2:3)	<i>kompozytor</i> (1 ^s), <i>Schubert</i> (2 ⁱ)
11d. Miejsce (1:1)	<i>izba przesłuchań</i> (1 ^P)
11e. Instytucja (2:2)	<i>radiostacja</i> (1 ^s), <i>Wolna Europa</i> (1 ^s)
Suma	738:2620

Wzmóżona aktywność zmysłu słuchu jest obecna we wczesnych powieściach J. Pilcha. Dotyczy to większości wydzielonych kategorii poznawczych poza Mową i Brakiem dźwięku. Nowsze powieści zawierają bardzo mało nazw dźwięków i czyn-

ności dźwiękowych, prawie nie odnoszą się do cech dźwięku i instrumentów. Świat doznań słuchowych staje się ubogi, bohater zamyka się w swoim mieszkaniu i egzystuje w ciszy. W tych warunkach pojawiają się wyjątkowe wcześniej głosy wykreowane (*omamy słuchowe*).

Przyczyną bardzo dużego udziału percepcji słuchowej w *Innych rozkoszach* (słuch dominuje w tej powieści ze względu na liczbę poświadczeń tekstowych leksemów wyrażających postrzeżenia słuchowe) jest zwiększona aktywność w opisie mowy, muzyki, instrumentów, śpiewu i wykonań muzyki. Lokalny koloryt Śląska Cieszyńskiego i tradycje protestanckie zostały tu opisane z uwzględnieniem tradycji muzycznych. Natomiast liczne rozmowy bohaterów sprzyjały ewokowaniu kategorii Mowa w ramie Postrzeżenie_słuchowe.

Percepcja wilgoci

Percepcję wilgoci daje się ująć w ramę o sześciu niezbyt rozbudowanych kategoriach poznawczych (tabela 6). Pierwszą z nich jest Zdarzenie odnoszące się do namakania (*zamoczyć*) lub wysychania (*wysychać*), w tym w dużej mierze do zjawisk opadów atmosferycznych (*gradobicie*) oraz rzeczownikowo wyrażonych sytuacji zastosowania wody przez człowieka (*kąpiel, prysznic*). Drugą kategorią jest Percepcja wyrażana przez jeden czasownik *czuć*.

Trzecia kategoria wyznacza Wartości wilgoci rozpoznane w wyniku percepcji. Ich rozpiętość mieści się między *mokry* a *suchy* (*oleisty, wilgotny, podeschnięty*). Czwarta kategoria – Stan wilgoci – rzeczownikowo wyraża sytuacje odczuć wartości tego zmysłu (*malaryczny klimat, wilgoć*).

Najliczniejszą kategorią jest Obiekt obejmujący wszystkie nazwy, których desygnaty są charakteryzowane przez wartość wilgoci. Najczęściej są to ciecze (*woda, pot, ślina*), a wśród nich napoje (*herbata, kawa*) i alkohole (*koniak, czysta*). Rzadkie inne przykłady to substancje półpłynne (*błoto*) i inne obiekty silnie związane z wodą, jak *akwarium, gąbka, most czy żaglowiec*.

Szósta, również bogato reprezentowana kategoria, to Czynność nazywająca to, co człowiek robi z cieczami jako *agens* tych czynności (*pić, plunąć, przelknąć*). Podkategoria Wykonawca czynności gromadzi leksemy, których znaczenie przywołuje agensów owych czynności (*alkoholik, barmanka, pijak*). Druga podkategoria – Skutek czynności – odnosi się do stanu po wykonaniu wspomnianych powyżej czynności, lecz nieodnoszonych bezpośrednio do wilgoci. Są to *pijany, umyty* i *wodnisty*. Trzecia podkategoria została przeznaczona dla nazw Urządzeń, których zadaniem jest zmiana stanu wilgoci (*suszarka do włosów*).

Ostatnia kategoria Miejsce wyraża takie przestrzenie, w których wartość wilgoci jest dominująca. Są to z jednej strony miejsca naturalne, jak *jeziora, mokradła czy rzeki*,

Tabela 6. Tabela zmysłu wilgoci – rama Postrzeganie_wilgoci

Kategoria	Spis cudzołożnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wenejanki
1. Zdarzenie wilgoci (15:22)	(5:7) <i>kąpiel</i> (3), <i>padać (deszcz)</i> (1), <i>polać się</i> (1), <i>słota</i> (1), <i>zanurzać</i> (1)	(7:9) <i>gradobicie</i> (1), <i>kąpiel</i> (3), <i>ścyczyć</i> (1), <i>spryskać</i> (1), <i>wysychać</i> (1), <i>zamoczyć</i> (1), <i>zanurzyć</i> (1)	(1:1) <i>prysznic</i> (1)	(4:5) <i>cieknąć</i> (1), <i>ochłaj</i> (1), <i>padać (deszcz)</i> (1), <i>potop</i> (2)
2. Percepcja (1:1)	(0)	(1:1) <i>czuć</i> (1)	(0)	(0)
3. Wartość wilgoci (7:15)	(3:3) <i>podszmięty</i> (1), <i>śliniasto</i> (1), <i>wilgotny</i> (1)	(4:6) <i>mokry</i> (2), <i>oleisty</i> (1), <i>suchy</i> (1), <i>wilgotny</i> (1)	(3:3) <i>grząski</i> (1), <i>suchy</i> (1), <i>wilgotny</i> (1)	(3:3) <i>oleisty</i> (1), <i>suchy</i> (1), <i>wilgotny</i> (1)
4. Stan wilgoci (2:3)	(1:1) <i>wilgość</i> (1)	(1:1) <i>wilgość</i> (1)	(1:1) <i>malaryczny klimat</i> (1)	(0)
5. Obiekt (104:335)	(71:203) <i>blotny</i> (4), <i>bloto</i> (1), <i>Cassivera</i> (1), <i>czysta</i> (8), <i>deszcz</i> (3), <i>deszczowy</i> (3), <i>drink</i> (2), <i>fala</i> (4), <i>gorzka</i> (1), <i>haust</i> (2), <i>herbata</i> (2), <i>Iskra</i> (1), <i>jarzębiak</i> (1), <i>ka-pinka</i> (1), <i>karkonoska</i> (1), <i>karpaczka</i> (1), <i>kawa</i> (1), <i>Klubowy</i> (1), <i>koktajl</i> (3), <i>kolo-rowa</i> (1), <i>koniak</i> (29), <i>kostium kąpielowy</i> (4), <i>krew</i> (1), <i>kropla</i> (1), <i>lemoniada</i> (1), <i>likier</i> (2), <i>likwor</i> (6), <i>Luksusowy</i> (1), <i>tyk</i> (5), <i>łza</i> (2), <i>mazowiecka</i> (1), <i>mielizna</i> (1), <i>mleczna maseczka</i> (1), <i>nurt</i> (2), <i>oranżada</i> (6), <i>Orinoko</i> (1), <i>pepsi-cola</i> (1), <i>pieprzówka</i> (3), <i>piędzięsiątka</i> (1), <i>piwo</i> (13), <i>płatunka</i> (1), <i>polonez</i> (1), <i>pot</i> (1), <i>półlitrowka</i> (1), <i>PruNELKA</i> (1), <i>rus-skoje szampanskoje</i> (1), <i>sok</i> (1), <i>soplica</i> (5), <i>sowia</i> (1), <i>starka</i> (1), <i>starowin</i> (2), <i>studnia</i> (2), <i>szampan</i> (3), <i>toń</i> (2), <i>topiel</i> (2), <i>trunek</i> (3), <i>wamienka</i> (1), <i>wanna</i> (2), <i>wińsky</i> (1), <i>winiak</i> (3), <i>woda</i> (29), <i>wódka</i> (3), <i>Złota Jesień</i> (1), <i>zupa</i> (2), <i>zubrówka</i> (1), <i>żyła wodna</i> (1), <i>żytnia</i> (6), <i>żywiec</i> (1)	(34:70) <i>akwarium</i> (2), <i>alkohol</i> (2), <i>deszcz</i> (3), <i>fala</i> (2), <i>gąbka</i> (1), <i>gorzalka</i> (1), <i>gorzka żołądkowa</i> (1), <i>herbata</i> (3), <i>kawa</i> (1), <i>krew</i> (1), <i>lemoniada</i> (1), <i>łódź</i> (1), <i>tyk</i> (2), <i>łza</i> (5), <i>nektar</i> (1), <i>nurt</i> (1), <i>picie</i> (1), <i>piwo</i> (1), <i>plyn</i> (2), <i>pot</i> (1), <i>rybka</i> (3), <i>spirytus</i> (1), <i>szampan</i> (1), <i>śliwowica</i> (1), <i>tratwa</i> (1), <i>trunek</i> (2), <i>whisky</i> (1), <i>winiak</i> (1), <i>wino</i> (2), <i>wisniówka</i> (2), <i>woda</i> (8), <i>wódka</i> (1), <i>żagłowiec</i> (1), <i>zubrówka</i> (1)	(17:20) <i>alkohol</i> (1), <i>bloto</i> (1), <i>drin</i> (1), <i>drink</i> (1), <i>herbata</i> (2), <i>johannie walker</i> (2), <i>kostium kąpielowy</i> (1), <i>muł</i> (1), <i>oranżada</i> (1), <i>seika</i> (1), <i>spirytualia</i> (1), <i>trunek</i> (1), <i>woda</i> (2), <i>wódka</i> (1), <i>wódka</i> (2), <i>żurek</i> (1)	(26:42) <i>alkohol</i> (2), <i>bibu-larz</i> (1), <i>bloto</i> (1), <i>deszcz</i> (2), <i>ekstrakropłówka</i> (1), <i>herbata</i> (2), <i>kałamarz</i> (1), <i>kawa</i> (4), <i>kibel</i> (1), <i>krew</i> (3), <i>łza</i> (1), <i>most</i> (2), <i>mydélko</i> (2), <i>mydló</i> (1), <i>plyn do mycia naczyń</i> (1), <i>ręcznik</i> (2), <i>szampan</i> (1), <i>szczotka do zębów</i> (1), <i>szczyzny</i> (1), <i>ślina</i> (1), <i>umywalka</i> (1), <i>wanna</i> (1), <i>wino</i> (1), <i>woda</i> (2), <i>wódka</i> (4), <i>żagłowiec</i> (2)

6. Czynność (59:139)	(38:65) brodzić (1), dopić (1), dopijać (1), kąpielowy (1), maczać (1), moczyc (1), myć się (1), mydlić (1), nabierać (1), nalewać (2), namydlić (1), napić się (1), oblać (1), pić (5), pijać (1), plunąć (2), płynąć (5), pływać (3), pływanie (1), pokonać wplaw (1), popić (1), popijać (2), przelknąć (1), przepijać (1), rozlewać (1), sączyć (2), umyć (1), upić się (1), upijać się (4), wlewać (1), wykąpać (1), wypicie (1), wypić (4), wypijać (8), wypłynąć (1), wypływać (1), zanurzać (1), zwilżyć (1)	(16:30) kąpać się (2), myć (2), myć się (1), nalać (1), napić się (2), pić (6), pluskać się (1), płynąć (1), pływać (3), popijać (1), przepijać (1), suszyć (1), umyć (1), wypić (5), wypijać (1), zmywać (1)	(16:27) brać prysznic (3), chlanie (1), dopijać (1), kapać się (1), myć (1), mydlić (1), nadpływać (1), napić się (1), pić (6), pociągnąć z gwintą (1), popijanie (1), topić (1), upijać się (1), wypić (5), wypijać (1), wyptukać (1)	(13:17) dopijać (1), lać (1), odlać się (1), pić (4), płynąć (1), popijać (2), topić się (1), umyć (1), upijać (1), upijać się (1), wypijać (1), zawiąć do portu (1), żłopać (1)
6a. Wykonawca czynności (3:3)	(2:2) barmanka (1), pijak (1)	(0)	(1:1) alkoholik (1)	(0)
6b. Skutek czynności (3:3)	(2:2) pijany (1), wodnisty (1)	(0)	(0)	(1:1) umyty (1)
6c. Urządzenie (1:1)	(0)	(1:1) suszarka do włosów (1)	(0)	(0)
7. Miejsce (27:87)	(14:37) Bałtyk (1), basen (1), brzeg (5), jezioro (6), Jezioro Bodeńskie (1), klozet (1), Leman (14), ocean (1), pralnia (1), Ren (1), sklep monopolowy (2), toaleta (1), ubikacja (1), Wisła (1)	(10:18) basen (1), jezioro (1), łazienka (6), morze (1), potok (1), pralnia (1), pustynia (1), rzeka (4), ubikacja (1), ustęp (1)	(6:13) bagno (1), basen (4), łazienka (2), łaźnia (1), mokradło (2), Narew (3)	(9:19) Adriatyk (1), bagno (2), basen (4), głębiny (1), łazienka (5), morze (2), rzeka (1), Wisła (2), wyspa (1)
222:609	136:320	74:136	45:66	56:87

z drugiej zaś wykonane przez człowieka, na przykład: *basen, łazienka*. Miejsca charakteryzowane przez kategorię wilgoci to także miejsca suche, w tym *pustynia czy wyspa*.

Wyjątkowo wysoka pozycja leksyki odnoszącej się do wilgoci w powieściach J. Pilcha jest wynikiem określonej rekonstrukcji ramy tego poznania zmysłowego. W obręb kategorii włączono wszystkie nazwy cieczy, w tym napojów i trunków wymienionych przez autora, oraz czynności spożywania tychże napojów. Akurat ta aktywność jest w powieściach (szczególnie w *Spisie cudzołożnic*) dość istotnym elementem obrazowania, co ma swoje przełożenie na liczebność leksyki i jej potwierdzenia tekstowe.

Percepcja temperatury

Doświadczenia zmysłu temperatury dają się ująć w ramę złożoną z ośmiu kategorii (tabela 7) oraz nazwy ogólnej zmysłu (*temperatura*). Pierwsza kategoria – Zdarzenie cieplne – odwołuje się do sytuacji, w której istotnym czynnikiem jest temperatura powodująca działanie zauważalne przez człowieka w postaci obniżania temperatury (*chłodzić*), jej podnoszenia (*ogrząć*) lub też dłuższego poddawania czegoś określonej temperaturze (*marznąć, skuwać, gotować, wyparować*).

Jedynym potwierdzeniem drugiej kategorii – Percepcja – jest czasownik *czuć*. Jakość temperatury to trzecia z kolei i istotna kategoria dla tego zmysłu, gdyż w niej wyraża się podstawowa zależność postrzeżeniowa układająca się w opozycję *ciepły (ciepły, rozgrzany, upalny)* – zimny (*chłodny, lodowaty, zimny*). Liczy sobie ona także największą liczbę tekstowych zaświadczeń.

Czwarta kategoria – Stan temperatury – wyraża sytuację, w której wokół ludzi w określonej przestrzeni panuje pewna wartość temperatury. Rzeczowniki tu obecne układają się zgodnie z jakością odczuć między biegunem ciepła (*duchota, skwar, spiekota*) i zimna (*mróz, przymrozek, zimno*). Bliski pojęciowo jest Skutek temperatury, w którym za pomocą imiesłowów ujawnia się zmiany dokonane czynnikiem temperatury. Również tu obserwuje się działanie ciepła (*odprasowany, wytopiony*) bądź zimna (*oszroniony, zamrożony, zziębnięty*).

Szósta kategoria – Obiekt – obejmuje nazwy obiektów, które mają określoną temperaturę niską (*lodowiec, lód, śnieg*) lub wysoką (*ogień, para*), służą do jej wytworzenia (*benzyna, piec*), utrzymania (*czapka, rękawiczki, szalik*) lub też są przeznaczone, by podlegać jej działaniu (*papieros, parówka*).

Siódma kategoria – Czynność – wskazuje na celowe aktywności człowieka, by wykorzystać działanie temperatury. Przeważają tu odniesienia do palenia papierosów (*palenie, zapalić*) i treningu sportowego (*rozgrzewka*).

Ostatnia, ósma kategoria zbiera podkategorie luźniej związane z odczuciem temperatury. Znajdują się tu Urządzenie (*lodówka, zamrażarka*), Wykonawca (*palący*), Miejsce (*kotłownia, kuchnia, lodowisko*), Czas (*wiosna, lato, jesień, zima*), Choroba (*gorączka*) oraz Inne (*ognionośny, straż pożarna*).

Tabela 7. Tabela zmysłu temperatury – rama Postrzeganie_temperatury

Kategoria	Spis cudzoźnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wenejanki
o. Ogólny (1:2)	(o)	(o)	(o)	(1:2) temperatura (2)
1. Zdarzenie cieplne (37:46)	(16:17) chłodzić (1), dopalać się (1), kąpiel słoneczna (1), osmalać (1), płonąć (1), podpalić (1), pożar (1), skwać (1), spalenie (1), spalić (1), spalić się (1), sponąć (1), stopić się (1), wyparować (1), wypiek (1), zapalić (2)	(19:20) gotować (1), marznąć (1), napalić (1), ogrzać (1), opalać się (1), porwać (1), piec (1), przemarznąć (3), robić się ciepłej (1), rozgrzewać (1), rozgrzewać się (1), rozpalić (1), rozżarzać się (1), sanna (1), smażyć (1), spalić (1), wyletniać (1), zapalać (1)	(1:1) grzanie (1)	(7:8) grzać (1), odprasowywać (1), parzyć (herbatę) (1), płonąć (1), pożar (2), spalić (1), sponąć (1)
2. Percepcja (1:1)	(o)	(o)	(o)	(1:1) czuć (1)
3. Jakość temperatury (16:84)	(9:28) chłodny (2), ciepły (3), gorący (1), lodowaty (9), rozgrzany (1), rozpalony (2), skwar (2), upalny (5), zimny (3)	(9:30) chłodny (1), ciepło (2), ciepły (5), gorący (10), lodowaty (4), mroźny (2), polarny (1), upalny (4), wystudzony (1)	(4:10) ciepły (1), duszny (1), lodowaty (3), upalny (4), zimny (1)	(7:16) ciepły (1), lodowaty (1), mroźny (1), najgoręcej (1), średni (1), upalny (5), zimny (6)
4. Stan temperatury (13:34)	(6:9) duchota (1), mróz (1), skwar (1), spiekota (1), śnieżycy (1), upał (4)	(9:14) chłód (1), lód (1), mróz (4), piekło (1), przymrozek (1), śnieżycy (1), temperatura (1), upał (3), zimno (1)	(3:5) mróz (1), upał (3), zimno (1)	(5:6) chłód (1), ciepło (2), mróz (1), upał (1), zimno (1)
5. Skutek temperatury (13:20)	(8:10) odprasowany (1), oszroniony (1), upieczony (1), uprasowany (2), wyprasowany (2), wytopiony (1), zamrożony (1) zziębnięty (1)	(3:8) oblodzony (3), zamarznięty (4), zgrabiaty (1)	(1:1) ścięty (1)	(1:1) zamarznięty (1)
6. Obiekt (36:86)	(19:41) benzyna (2), camel (2), carmen (7), góra lodowa (1), lodowiec (1), lody (2), lód (1), Marlboro (1), papieros (7), para (1), piec (1), płomień (1), skręt (1), śnieg (6), śnieżny (1), świeca (3), zapalniczka (1), zapalki (1), zapiekanka (1)	(13:30) góra lodowa (1), nafta (1), ogień (2), palenisko (2), parówka (1), piec (9), pieczeń (1), płomień (1), płomyk (1), śnieg (8), śnieżny (1), termos (1), żegadło (1)	(2:2) rozżarzony metal (1), żar (1)	(10:13) czapka (1), ogień (1), ognisko (1), piec (1), piekarnik (1), płaszc (1), rękawiczka (1), rura grzewcza (2), szalik (1), śnieg (3)

7. Czynność (8:35)	(8:3:1) <i>dopalać</i> (1), <i>palenie</i> (3), <i>palić</i> (papierosy) (14), <i>popalić</i> (1), <i>rozgrzewka</i> (1), <i>wypalić</i> (1), <i>zapalać</i> (2), <i>zapalić</i> (8)	(1:1) <i>palić</i> (papierosy) (1)	(2:2) <i>palić</i> (papierosy) (1), <i>wypalić</i> (1)	(1:1) <i>palić</i> (papierosy) (1)
8a. Urządzenie (2:6)	(1:1) <i>lodówka</i> (1)	(2:3) <i>lodówka</i> (2), <i>zamrażarka</i> (1)	(0)	(1:2) <i>lodówka</i> (2)
8b. Wykonawca (1:1)	(1:1) <i>palący</i> (1)	(0)	(0)	(0)
8c. Miejsce (4:8)	(2:2) <i>kuchnia</i> (1), <i>łodowisko</i> (1)	(1:1) <i>łodownia</i> (1)	(1:1) <i>łodowisko</i> (1)	(1:4) <i>kołownia</i> (4)
8d. Czas (8:56)	(5:1:0) <i>lato</i> (2), <i>leśni</i> (4), <i>wiosenny</i> (1), <i>wiosna</i> (1), <i>zimowy</i> (2)	(7:1:9) <i>jesienny</i> (3), <i>jesień</i> (1), <i>lato</i> (2), <i>leśni</i> (2), <i>wiosna</i> (4), <i>zima</i> (6), <i>zimowy</i> (1)	(4:6) <i>lato</i> (2), <i>leśni</i> (2), <i>wiosenny</i> (1), <i>zimowy</i> (1)	(6:2:1) <i>lato</i> (7), <i>leśni</i> (4), <i>wiosenny</i> (2), <i>wiosna</i> (3), <i>zima</i> (3), <i>zimowy</i> (2)
8e. Choroba (1:2)	(0)	(1:2) <i>gorączka</i> (2)	(0)	(0)
8f. Inne (4:4)	(2:2) <i>ognionośny</i> (1), <i>straż pożarna</i> (1)	(1:1) <i>nieopalany</i> (1)	(0)	(1:1) <i>grzewczy</i> (1)
145:385	77:152	66:129	18:28	42:76

Leksyka zmysłu temperatury najsilniej wyraziła się w powieści *Inne rozkosze*. Ma to związek z opisywaną sytuacją w domu na Śląsku Cieszyńskim, który w części pór roku wymagał starań dla jego ogrzewania, palenia w piecu. Potwierdza to liczna leksyka opisująca doznania zimna. Z oszczędności części domu się nie ogrzewało. Bohaterowie są związani z warunkami natury, która w naszych szerokościach geograficznych nie daje komfortu cieplnego. Pozostałe powieści opisują życie w mieszkaniach z ogrzewaniem systemowym, co ma konsekwencje w braku szczególnych starań o ciepło w domu i skupieniu się na innych doznaniach. Można to dostrzec w powieści *Zuza albo czas oddalenia*, w której autor opisuje bohatera żyjącego w bloku, co nie dostarcza mu szczególnych wrażeń związanych z temperaturą.

Percepcja dotykowa

Zmysł dotyku daje się opisać za pomocą siedmiu kategorii tworzących ramę Postrzeganie_dotyku oraz nazwę ogólną dla zmysłu (*dotyk*). Pierwsza kategoria – Powodować dotyk – odnosi się do czynności, których rezultatem jest kontakt z ciałem. Autor *Innych rozkoszy* opisuje przeważnie zachowania delikatne (*musnąć, obejmować*), pokojowe i przyjacielskie (*klepać po ramieniu, wziąć pod ramię*), a rzadziej wyrażające przemoc (*rzucić się do gardła, smagać, zarżnąć, złapać za czuprynę*). Wyraźnie istotną część tego zmysłu odnosi się do relacji damsko-męskich, w tym pieszczot (*macać, wepchnąć język do ust, wić się w ramionach, wpić się w usta*) i stosunku płciowego (*bzykać się, kopulować, przelecieć kogo*). Podkategoria Wykonawca obejmuje wyłącznie dwie nazwy, w których znaczenie dotyk wnosi zasadniczy sens (*kurtyzana, kurwa*).

Druga kategoria to Narząd percepcji, który przez autora wyrażany jest nie tylko rzeczownikiem *skóra*, lecz także *dłoń, opuszki palców czy ręce*. Percepcja będąca trzecią kategorią ramy obejmuje czasowniki *czuć i poczuć*, a jej dopełnieniem jest podkategoria Czynność percepcji wskazująca na celową aktywność służącą doznaniu odczuć dotyku (*dotykać*) oraz Dać się dotknąć wskazującą na możliwość takiej czynności (*dotykalny*).

Czwarta kategoria – Rodzaj dotyku – zawiera rzeczownikowe ujęcia zdarzeń powodujących kontakt z ciałem. W nazwach tych łączy się semantycznie powodowanie dotyku z wartościami odczuć tego zmysłu. Poza nazwami ogólnymi (*dotyk*) większość Pilchowych opisów nawiązuje do zbliżeń seksualnych, pieszczot (*całowanie się, cielesne doznania, pieszczota*) i stosunków płciowych (*dymanie, kopulacja, miłosne zwanie, seks*). Kolejna kategoria – Skutek dotyku – jest bliska pojęciowo powyższej kategorii i oddaje rezultat zdarzenia dotykowego (*otoczony ramionami, skatowany, upojenie dotykowe*).

Szósta kategoria – Jakość odczuć – jest zapisem tego, jakie cechy udaje się człowiekowi za pomocą zmysłu dotyku rozpoznać. Cechy te mają różny charakter, gdyż dotyczą twardości (*miękki, sztywny, twardy, wiotki*), struktury powierzchni (*gładki, szorstki*), struktury zawartości (*mus, ziarnisty*), kształtu (*ostry*) czy też przyjemności

Tabela 8. Tabela zmysłu dotyku – rama Postrzeganie_dotyku

Kategoria	Spis cudzołóżnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wenejanki
o. Zmysł (1:3)	(1:1) dotyk (1)	(1:1) dotyk (1)	(0)	(1:1) dotyk (1)
1. Powodować dotyk (103:145)	(41:51) brać się za bary (1), brać w spłoty (1), brać za rękę (1), chwycić za uszy (1), dzierżyć (2), lizać (1), maścić (1), muskać (2), musnąć (1), nacisnąć (1), obejmować (1), objąć kogo (1), ocierać (1), odejmować (1), opierać (3), otrzeć się (1), petznąć (1), podrapać (1), poklepać po ramieniu (2), położyć (1), posadzić na kolanach (1), przetrzeć (1), przyiskać (1), przycisnąć (1), przykładać (1), przyprześć do muru (1), przytknąć (2), pucować (1), skoczyć z paznokciami (1), smagać (1), sunąć (1), ścisnąć (1), trzymać (1), ująć (2), ujmować (2), wepchnąć język do ust (1), wodzić językiem po podniebieniu (1), wpić się w usta (1), zagryzać (1), zarżnąć (3)	(33:48) brać za rękę (3), całować (3), ciągnąć za włosy (1), dopuścić się przemocy fizycznej (1), dzierżyć (3), klepnąć po ramieniu (1), musnąć (1), naciąć (1), obejmować (2), objąć kogo (3), opierać dłoń (1), otulać (1), pchnąć (1), podtrzymywać (1), pogłaskać (1), położyć (2), przyłgnąć (1), rozplatać (1), runąć (1), rzucić się na kogo (1), spoczywać na ramieniu (1), szarpać (1), ścisnąć (4), tonąć w ramionach (1), trzymać się (1), uderzyć (1), ująć (2), wpijąc się (1), wziąć na ręce (1), wziąć pod rękę (1), wziąć za rękę (2), złapać za czuprynę (1)	(17:17) brać w ramiona (1), chłasnąć (1), chwycić się (1), oprzeć się (1), rzucić się do gardła (1), wisieć na ramieniu (1), wpadać na kogo (1), wydrapać (1)	(27:29) łąnąć (1), macać (2), nadepnąć (1), nosić na rękach (1), objąć kogo (1), oblepić (1), otrzeć się (1), pocałować (1), podcinać żyły (1), runąć (1), spaść (1), ścisnąć (1), ucłować (1), wleść się w ramionach (1), wziąć do ręki (1), wziąć za rękę (1), zetknąć z betonem (1), żyły ostrzem otworzyć (1)
1a. Wykonawca (2:2)	stosunek płciowy (1): dymać (1)	(0)	(0)	(2:2) kurtyzana (1), kurwa (1)
2. Narząd percepcji (5:10)	(1:2) opuszki palców (2)	(4:8) dłoń (2), palec (3), ręce (1), skóra (2)	(0)	(0)
3. Percepcja (2:3)	(2:2) czuć (1), poczuć (1)	(0)	(0)	(1:1) poczuć (1)
3a. Czynność percepcji (2:15)	(2:5) dotknąć (4), dotykać (1)	(2:8) dotknąć (1), dotykać (7)	(1:2) dotykać (2)	(0)
				stosunek płciowy (10): bzykać się (2), dymać (1), grzmocić (1), kopulować (1), pojąć do łóżka (1), puknąć (1), robić łaśkę (1), spać z kim (1), włożyć na ciało (1)

3b. Dać się dotknąć (1:1)	(o)	(o)	(1:1) dotykalny (1)	(o)
4. Rodzaj dotyku (28:93)	(10:18) dotknięcie (4), dotyk (2), klaps (1), pieszczota (3), pocałunek (3), razy (1), smagnięcie (1), upadek (1), uścisk (1) stosunek płciowy (1): zbliżenie fizyczne (1)	(4:5) cieleśne doznania (1), ocięcie potu z czoła (1), pocałunek (2), szamotanina (1)	(7:26) dotyk (6), dotykanie (1), pocałunek (3) stosunek płciowy (16): kopulacja (2), seks (12), seks oralny (1), włożenie (1)	(14:44) całowanie się (1), cios (1), dotyk (4), klepięcie (1), operacja (1), pchnięcie (1), pocałunek (4), zabieg umieszczenia elektrod w mózgu (1), wbijanie (sztyletu) (1) stosunek płciowy (29): dymanie (1), kopulacja (11), miłośne zwanie (1), obcowanie (1), seks (15)
5. Skutek dotyku (9:9)	(3:3) otoczony ramionami (1), ranny (1), rozpruty (1)	(1:1) skatowany (1)	(o)	(5:5) ciasność (1), obcisłość (1), oparcie (1), przyparty (1), upojenie dotykowe (1)
6. Jakość odczuć (13:16)	(11:12) gładki (1), lepkość (1), mielony (2), miękko (1), mus (1), niemity (1), szorstkość (1), sztywny (1), twardy (1), wiotki (1), ziarnisty (1)	(1:1) ostry (1)	(3:3) miękki (1), twardy (1), wiotki (1)	(o)
6a. Siła dotyku (4:8)	(1:1) wściekle (1)	(2:6) delikatnie (4), z całych sił (2)	(o)	(1:1) lekki (1)
7. Obiekt (15:20)	(4:4) bacik (1), miecz (1), otów (1), topór (1)	(8:11) igła (1), kleszcze (1), nóż (3), oręż (1), ostrze (1), piła (1), pistolet gazowy (1), szabla (2)	(o)	(4:5) aksamit (1), kosa (1), ostrze (1), sztylet (2)
185:325	76:99	56:89	29:49	55:88

doznań (*niemiły*). Podkategoria Siła dotyku wyraża intensywność, z jaką powodowany jest dotyk (*delikatnie, wściekle*).

Zbiór nazw przedmiotów, które w znaczeniu istotnie odwołują się do zmysłu dotyku, tworzy ostatnią kategorię: Obiekt. Znajdują się tu rzeczownikowe określenia narzędzi tnących (*miecz, sztylet, topór*), kłujących (*igła*), służących do przebijania (*kula*) i trzymania (*kleszcze*) oraz nazwy przyjemnych w dotyku materiałów (*aksamit*).

W opisach J. Pilcha zmysł dotyku zyskuje z czasem na ważności. Główny bohater w postaci starszego mężczyzny wchodzi w relacje z młodszymi kobietami i podejmuje z nimi intymne kontakty. Z tego powodu liczne stają się opisy doznań zmysłowych z zakresu ramy Postrzeganie_dotyku.

Percepcja napięcia mięśniowego

Napięcie mięśniowe w ujęciu językowym tworzy ramę złożoną z siedmiu kategorii (tabela 9). Nazwa zmysłu nie pojawia się, a do percepcji autor odnosi się sporadycznie, choć pewien zakres tego doświadczenia autor przeżywa osobiście. Pierwsza kategoria to Zdarzenie mięśniowe, odwołujące się do rejestrowania, co dzieje się z ludzkimi mięśniami (*drzeć, uchodzić (o siłach i energii), wyprężyć się, zdrętwieć*). Jest ona dopełniana podkategorią Zmiana napięcia mięśniowego, która silniej eksponuje wzrost (*kamienieć, odzyskiwać przytomność*) lub spadek napięcia siły mięśni (*omdlewać, słabnąć, umrzeć*).

Druga kategoria – Narząd percepcji – opiera się na jednym rzeczowniku *mięśnie*. Percepcja będąca trzecią kategorią ramy wykorzystuje dwa czasowniki *czuć (w kościach)* i *poczuć* dla oddania momentu odbierania bodźców sensorycznych. W czwartej kategorii – Wartość napięcia mięśniowego – za pomocą przymiotników i przysłówków wyraża się, w jakim stanie znajdują się mięśnie opisywanej osoby. Ich wartość ma rozpiętość od najwyższej (*zaciśnięty, sztywne*) przez osłabioną (*anemiczny, osłabiony*) po wyrażony w podkategorii Wartość: brak napięcia, zupełny niedowład mięśni (*martwy, padły*).

Rzeczownikowe określenia tego, co dzieje się z mięśniami, budują piątą kategorię: Stan napięcia mięśniowego. Opisowi podlegają różne stany, na przykład *ciarki, spazm, nerwowość, wzwód, orgazm* oraz *życie*. Ten ostatni stan jest przeciwieństwem wyrażonej w podkategorii Stan: brak napięcia mięśniowego w sytuacji, gdy mięśnie już nie pracują lub mają całkowity niedowład (*paraliż, nieboszczyk, trup*). Kategorię piątą dopełnia podkategoria Inne stany napięcia mięśniowego, które realizują się w rzeczownikach *dreszcz* i *dygot*.

Dwie ostatnie kategorie są związane z niedyspozycjami zdrowia fizycznego. Kategoria szósta – Równowaga – odnosi się do sytuacji, w której człowiek ma problemy, by zachować równowagę (*chwiejny krok, zataczać się*). Kategoria Choroba odwołuje się do schorzeń, które powodują problemy z równowagą i napięciem mięśniowym (*Parkinson*).

Tabela 9. Tabela zmysłu napięcia mięśniowego – rama Postrzeganie_napięcia mięśniowego

Kategoria	Spis cudzoźnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalania	Portret młodej weneckianki
1. Zdarzenie mięśniowe (2:5:34)	(9:13) <i>drzeć</i> (4), <i>podrwać się</i> (1), <i>podrygiwać</i> (1), <i>trząść się</i> (1), <i>uchodzić (o siłach i energii)</i> (1), <i>wyprężać się</i> (1), <i>wyrwać się</i> (1), <i>zatopotać policzkami</i> (1), <i>zniuruchomić</i> (2)	(12:12) <i>drgnąć</i> (1), <i>drzeć</i> (1), <i>dygotać</i> (1), <i>opuszczać (siły)</i> (1), <i>pląs</i> (1), <i>prężać się</i> (1), <i>ściskać</i> (1), <i>trząść się</i> (1), <i>wić się</i> (1), <i>wspierać się</i> (1), <i>zapasy</i> (1), <i>zrywać się</i> (1)	(5:7) <i>dlawić</i> (1), <i>drzeć</i> (3), <i>przechodzić prąd</i> (1), <i>przymurować</i> (1), <i>zdrętwieć</i> (1)	(2:2) <i>porazić prądem</i> (1), <i>zrywać się</i> (1)
1a. Zmiana napięcia mięśniowego (2:5:79)	(6:10) <i>nieodłącznieć</i> (1), <i>śmierć</i> (2), <i>tężeć</i> (1), <i>umrzeć</i> (1), <i>zamrzeć</i> (1), <i>zastygnąć</i> (4)	(17:35) <i>kamienieć</i> (1), <i>konać</i> (2), <i>ocknąć się</i> (1), <i>odzykiwać przytomność</i> (1), <i>omdlewać</i> (1), <i>pomrzeć</i> (1), <i>słabnąć</i> (1), <i>stracić przytomność</i> (1), <i>śmierć</i> (1), <i>tężeć</i> (1), <i>tracić przytomność</i> (1), <i>umierać</i> (4), <i>umrzeć</i> (12), <i>wyzionąć ducha</i> (1), <i>zastygnąć</i> (4), <i>zumarzeć</i> (1), <i>zginąć</i> (1)	(8:14) <i>drętwienie</i> (1), <i>elastyczność</i> (1), <i>pomrzeć</i> (1), <i>stracić przytomność</i> (1), <i>śmierć</i> (6), <i>umierać</i> (2), <i>zumarzeć</i> (1), <i>zdechnąć</i> (1)	(6:20) <i>przytomność</i> (2), <i>śmierć</i> (9), <i>umieranie</i> (1), <i>umrzeć</i> (6), <i>zastygać</i> (1), <i>zumarzeć</i> (1)
2. Narząd percepcji (1:2)	(0)	(1:1) <i>mięśnie</i> (1)	(1:1) <i>mięśnie</i> (1)	(0)
3. Percepcja (2:3)	(1:2) <i>czuć (w kościach)</i> (2)	(1:1) <i>poczuć</i> (1)	(0)	(0)
4. Wartość napięcia mięśniowego (2:5:39)	(1:3:15) <i>anemiczny</i> (3), <i>dziarski (ruch)</i> (1), <i>energiczny</i> (1), <i>gibki</i> (1), <i>raptownie</i> (1), <i>skrzepowany</i> (1), <i>spięty</i> (1), <i>struchlały</i> (1), <i>wyczerpany</i> (1), <i>wysportowany</i> (1), <i>zdecydowany</i> (1), <i>żyw</i> (1), <i>żywy</i> (1)	(11:17) <i>energicznie</i> (1), <i>kurczowo</i> (2), <i>medolężny</i> (2), <i>ogłuszony</i> (1), <i>ostabiony</i> (1), <i>spazmatycznie</i> (2), <i>szywno</i> (1), <i>z całych sił</i> (2), <i>z niespotykaną siłą</i> (1), <i>zaciśnięty</i> (2), <i>żywy</i> (2)	(2:4) <i>osłupiały</i> (1) <i>żywy</i> (3)	(3:3) <i>osłupiały</i> (1), <i>zastygły</i> (1), <i>żywy</i> (1)
4a. Wartość: brak napięcia (2:2)	(0)	(2:2) <i>martwy</i> (1), <i>padły</i> (1)	(0)	(0)

5. Stan napięcia mięśniowego (1:7:32)	(7:10) <i>konwulsja</i> (1), <i>nerwowość</i> (1), <i>sify</i> (1), <i>tremens</i> (1), <i>zapaść</i> (4), <i>zdrewnieć</i> (1), <i>zmęczenie</i> (1)	(5:7) <i>ciarki</i> (2), <i>harówka</i> (1), <i>konwulsja</i> (1), <i>pozycja embrionalna</i> (2), <i>przerazenie</i> (1)	(3:3) <i>orgazm</i> (1), <i>wzwód</i> (1), <i>żyć</i> (1)	(6:12) <i>mięśnie zdrewniałe</i> (1), <i>orgazm</i> (2), <i>spazm</i> (1), <i>wzwód</i> (1), <i>żyć</i> (2), <i>żyć</i> (5)
5a. Stan: brak napięcia mięśniowego (7:15)	(1:1) <i>paraliż</i> (1)	(4:5) <i>bezwładnie</i> (1), <i>trup</i> (2), <i>zabity</i> (1), <i>zwłoki</i> (1)	(2:2) <i>paraliż</i> (1), <i>trup</i> (1)	(4:7) <i>nieboszczyk</i> (1), <i>paraliż</i> (1), <i>trup</i> (4), <i>zmarły</i> (1)
5b. Inne stany napięcia mięśniowego (2:13)	(1:2) <i>dreszcz</i> (2)	(2:4) <i>dreszcz</i> (3), <i>dęgot</i> (1)	(2:3) <i>dreszcz</i> (1), <i>dęgot</i> (2)	(2:4) <i>dreszcz</i> (3), <i>dęgot</i> (1)
6. Równowaga (10:10)	(0)	(7:7) <i>chromy</i> (1), <i>chwyciny krok</i> (1), <i>kuszykać</i> (1), <i>powłóczyć (nogami)</i> (1), <i>utrzymać równowagę</i> (1), <i>zachwiał się</i> (1), <i>zataczać się</i> (1)	(3:3) <i>chwybotliwie</i> (1), <i>pijany</i> (1), <i>zakreć się w głowie</i> (1)	(0)
7. Choroba (1:2)	(0)	(0)	(1:1) <i>Parkinson</i> (1)	(1:1) <i>Parkinson</i> (1)
117:231	38:53	62:91	27:38	24:49

Opis napięcia mięśniowego w powieściach Pilcha poza pierwszą i najsłabiej reprezentowaną w tym zakresie powieścią utrzymuje się na podobnym poziomie. Wartością dodatkową w późnych utworach jest choroba Parkinsona i jej konsekwencje, związane między innymi z równowagą. W starszym wieku autor podejmuje także wątki nadchodzącej śmierci, które także częściowo dają się opisać w kategoriach napięcia mięśniowego.

Percepcja węchu

Węch w ujęciu pisarza tworzy ramę złożoną z dziewięciu kategorii oraz nazwy zmysłu (*węch*). Obejmuje 62 leksemy potwierdzone 173 razy, co sytuuje go na siódmym miejscu na liście percepcji²³. Pierwsza kategoria – Wydawać zapach – obejmuje główny zakres poznawczy i jeden z najczęściej przywoływanych przez autora. W nim oprócz informacji o rozprzestrzenianiu się powonienia kumuluje się także informacja o jego zaistnieniu oraz dodatkowa informacja o wartościowaniu pozytywnym (*pachnieć*) lub negatywnym (*cuchnąć, jechać, śmierdzieć*).

Kategoria druga – Narząd percepcji – odnosi się do rzadko eksponowanego nosa (*nos, nosek*), rzadko też wskazywany bywa Stan narządu percepcji. Jedyny odnotowany przykład tej podkategorii referuje pogarszanie się zdolności percepcyjnych (*tracić węch*). Trzecia kategoria to Percepcja wyrażona czasownikami *czuć* i *poczuć*. Podkategoria Czynność percepcji obejmuje dwa czasowniki (*wąchać, wdychać*) wyrażające celowe czynności powonienia. Druga podkategoria Jakość percepcji wyraża trudność w odczuciu (*ledwo wyczuwalny*) lub wzrost odczuć węchowych (*mocniej, wyraźnie*). Ostatnia podkategoria – Skutek percepcji – potwierdza, że wrażenia węchowe mogą być intensywne i mieć wpływ na samopoczucie postrzegającego – *dusić się*.

Czasowniki takie, jak *buchać, unosić się czy wypełniać*, ewokują pojęcia Zaistnienia postrzeganych zapachów. Jedyny przykład kategorii Droga wyraża się w czasowniku *dochodzić*.

Szósta kategoria ramy – Zapach – jest kolejną ważną i dominującą liczbowo w tym rodzaju postrzeżenia. Przeważa tu użycie neutralnego i licznie potwierdzanego leksemu *zapach*. Towarzyszą mu pozytywnie wartościowane rzeczowniki *aura* i *woń* oraz zabarwione negatywnie *fetor* oraz *zaduch*. Jako że zdolności percepcyjne człowieka w zakresie węchu są zazwyczaj niewielkie, rzeczownikom tej kategorii bardzo często towarzyszą określenia wskazujące źródło powonienia (*zapach mydła, potu*). Podkategoria Brak zapachu (*bezwonny*) wskazuje na doświadczenie braku wyczucia zapachu oraz istnienie obiektów o tym charakterze.

---

23 Pozycja ta dotyczy zarówno liczby leksemów w ramie danego zmysłu, jak i liczby tekstowych wystąpień tych leksemów.

W kategorii Jakość zapachu mieszczą się nieliczne określenia służące do wyrażenia wartości odczuć. Wszystkie mają charakter metaforyczny, odwołujący się do odmiennych zakresów poznawczych, na przykład określonych produktów (*musztardowy*), miejsca (*tropikalny*), skutku działania (*duszący*), wartości (*ładnie*) oraz ciężaru (*lżejszy*). Kategoria ósma Obiekt obejmuje odniesienia do wszystkich tych przedmiotów, które wydawały zapach. Wśród typowych obiektów zapachowych mieszczą się nazwy kosmetyków (*mydło*, *pachnidło*, *woda kolońska*) czy zapachowych środków chemicznych (*naftalina*, *odświeżacz powietrza*). Zapach pojawił się także w odniesieniu do *dymu*, *kadzidelka* czy *skoszonej trawy*.

W kategorii dodatkowej – Inne – znajduje się rzeczownik *rozkład* powiązany z doświadczeniem, według którego część starych rzeczy organicznych ulega procesowi rozkładu, ujawniającemu się wydzielaniem zapachu, zwykle przykrego.

Tabela 10. Tabela zmysłu węchu – rama Postrzeganie_węchowe

Kategoria	Spis cudzołożnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wenejanki
0. Zmysł (1:3)	(0)	(0)	(0)	(1:3) <i>węch</i> (3)
1. Wydawać zapach (5:32)	(3:15) <i>cuchnąć (samogonem)</i> (1), <i>neutralizować</i> (1), <i>pachnieć</i> (13)	(2:9) <i>pachnieć</i> (8), <i>śmierdzieć</i> (1)	(3:3) <i>cuchnąć</i> (1), <i>jechać</i> (1), <i>pachnieć</i> (1)	(2:5) <i>pachnieć</i> (3), <i>śmierdzieć</i> (2)
2. Narząd percepcji (2:4)	(0)	(0)	(1:1) <i>nos</i> (1)	(2:3) <i>nos</i> (2), <i>nosek</i> (1)
2a. Stan narządu percepcji (1:1)	(0)	(0)	(1:1) <i>tracić węch</i> (1)	(0)
3. Percepcja (2:4)	(1:1) <i>czuć</i> (1)	(1:1) <i>poczuć</i> (1)	(0)	(1:2) <i>czuć</i> (2)
3a. Czynność percepcji (2:3)	(1:1) <i>wdychać</i> (1)	(1:1) <i>węchać</i> (1)	(1:1) <i>węchać</i> (1)	(0)
3b. Jakość percepcji (3:3)	(0)	(0)	(0)	(3:3) <i>ledwo wyczuwalny</i> (1), <i>mocniej</i> (1), <i>wyraźnie</i> (1)
3c. Skutek percepcji (1:1)	(0)	(1:1) <i>dusić się</i> (1)	(0)	(0)
4. Zaistnienie (5:7)	(1:3) <i>unosić się</i> (3)	(3:3) <i>buchać</i> (1), <i>wypęlniać</i> (1), <i>wypełnić</i> (1)	(0)	(1:1) <i>iluminować</i> (1)
5. Droga (1:1)	(0)	(1:1) <i>dochodzić</i> (1)	(0)	(0)

6. Zapach (5:61)	(4:33) <i>aura</i> (1), <i>woń</i> (1), <i>zaduch</i> (1), <i>zapach</i> (<i>mydła, potu, protestanckich broszur, schnącego cementu, siana i zamrożonego mięsa, włosów</i>) (30)	(3:23) <i>fetor</i> (<i>rękopisów</i>) (1), <i>woń</i> (2), <i>zapach</i> (<i>dymu rozgrzewającego się pieca, jabłek, lodowatego powietrza, mieszanych lasów, olejków do opalania, pieczonych ciast, wieczoru, żywych zwierząt</i>) (20)	(1:1) <i>zapach</i> (<i>ciała</i>) (1)	(1:4) <i>zapach</i> (<i>piersi, siarki, szala</i>) (4)
6a. Brak zapachu (1:2)	(0)	(0)	(1:1) <i>bezwonny</i> (1)	(1:1) <i>bezwonny</i> (1)
7. Jakość zapachu (7:7)	(3:3) <i>musztardowy</i> (1), <i>rajski</i> (1), <i>tropikalny</i> (1)	(2:2) <i>duszący</i> (1), <i>ładnie</i> (1)	(0)	(2:2) <i>duszący</i> (1), <i>łżejszy</i> (1)
8. Obiekt (25:43)	(16:21) <i>alkohol</i> (1), <i>bakalie</i> (1), <i>dym</i> (2), <i>kadzidełko</i> (1), <i>kosmetyk</i> (1), <i>mydło</i> (1), <i>olejek</i> (1), <i>pachnidło</i> (1), <i>perfumy</i> (5), <i>pot</i> (1), <i>samogon</i> (1), <i>siarka</i> (1), <i>skoszona trawa</i> (1), <i>smoła</i> (1), <i>szlam</i> (1), <i>tytoń</i> (1)	(8:11) <i>krem oliwkowy</i> (1), <i>kwiat</i> (1), <i>naftalina</i> (1), <i>odświeżacz powietrza</i> (1), <i>perfumy</i> (4), <i>szare mydło</i> (1), <i>tytoń</i> (1), <i>woda kolońska</i> (1)	(0)	(6:11) <i>dezodorant</i> (3), <i>mydło</i> (1), <i>perfumy</i> (2), <i>pot</i> (1), <i>śląd</i> (1), <i>woda kolońska</i> (3)
9. Inne (1:1)	(0)	(0)	(1:1) <i>rozkład</i> (1)	(0)
62:173	29:77	22:52	9:9	20:35

Leksyka zmysłu węchu utrzymuje się ciągle na równym i dość niskim poziomie. Jedynie w powieści *Zuza albo czas oddalenia* autor zminimalizował odczucia tego zakresu poznawczego.

Percepcja smaku

Smak to zmysł słabo eksponowany przez pisarza. W *Innych rozkoszach* oraz *Portrecie młodej wenejanki* ma on najniższą frekwencję spośród wszystkich zmysłów. Percepcja smaku tworzy w ujęciu J. Pilcha ramę złożoną z sześciu kategorii (tabela 11). Nazwa ogólna zmysłu ma również znaczenie odczuć percepcyjnych, a jednoznaczne oddzielenie tych zakresów nie jest łatwe.

Pierwsza kategoria – Zdarzenie – wiąże się z nazwami spożywania posiłków (*jedzenie, kolacja*), druga zaś – Narząd percepcji – wskazuje dość ogólnie na właściwy narząd (*gardło*). Kolejna z kategorii – Percepcja – jednym czasownikiem (*smakować*) opisuje to doświadczenie. Dopełnia ją podkategoria Czynność percepcji – celowego doprowadzania do powstania odczuć tego zmysłu (*delektacja, raczyć się, próbować, zakąsać*) poprzez spożywanie pokarmów.

Czwarta kategoria – Jakość smaku – potwierdza tylko jeden z podstawowych smaków (*słodycz*). Pozostałe zastosowane słowa oddają sens metaforycznie (*bezbarwny*, *jadowity* czy *ziołowy*). Może to świadczyć o małej wrażliwości autora na tego typu doznania. Podobne wrażenie daje się odnieść na podstawie następnej kategorii: Obiekt, która obejmuje skromne odniesienia, w tym wyłącznie do smaku słodkiego (*cukier*, *czekolada*) kawy, papierosów oraz alkoholu (*whisky*).

Ramę dopełniają dwie podkategorie: Miejsce, w której się mieszczą nazwy lokali gastronomicznych, oraz Wykonawca wskazujący nazwę zawodu osoby zajmującej się przyrządzaniem posiłków (*kucharz*).

Tabela 11. Tabela zmysłu smaku – rama Postrzeganie_smaku

Kategoria	Spis cudzołożnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wencjanki
0. Ogólny (1:8)	(1:5) <i>smak</i> (5)	(0)	(1:1) <i>smak</i> (1)	(1:2) <i>smak</i> (2)
1. Zdarzenie (2:2)	(2:2) <i>jedzenie</i> (1), <i>kolacja</i> (1)	(0)	(0)	(0)
2. Narząd percepcji (1:1)	(1:1) <i>gardło</i> (1)	(0)	(0)	(0)
3. Percepcja (1:1)	(1:1) <i>smakować</i> (1)	(0)	(0)	(0)
3a. Czynność percepcji (4:4)	(3:3) <i>delektacja</i> (1), <i>raczyć się</i> (1), <i>zakąszać</i> (1)	(0)	(1:1) <i>spróbować</i> (1)	(0)
4. Jakość smaku (9:9)	(7:7) <i>bezbarwny</i> (1), <i>intensywny</i> (1), <i>jadowity</i> (1), <i>miętowy</i> (1), <i>rozkoszny</i> (1), <i>słodkowodny</i> (1), <i>ziołowy</i> (1)	(1 : 1) <i>mentolowy</i> (1)	(1:1) <i>słodycz</i> (1)	(0)
5. Obiekt (12:13)	(9:10) <i>cukier</i> (1), <i>czekolada</i> (1), <i>dieta</i> (1), <i>dym</i> (2), <i>koktajl</i> (1), <i>nakłka pietruszki</i> (1), <i>oranżada</i> (1), <i>przysmak</i> (1), <i>ziarnka kawy</i> (1)	(0)	(3:3) <i>alkohol</i> (1), <i>papierosy</i> (1), <i>whisky</i> (1)	(0)
6a. Miejsce (13:25)	(13:23) „ <i>Rio</i> ” (1 ^s), „ <i>Sous les chênes</i> ” (7), „ <i>Śnieżka</i> ” (1), „ <i>Vis-à-vis</i> ” (1), <i>bar</i> (1), <i>bar mleczny</i> (1), <i>drink-bar</i> (3), <i>kawiarnia</i> (1), <i>knajpa</i> (2), <i>lokal</i> (1), <i>piwiarnia</i> (1), <i>restauracja</i> (2), <i>restauracja „Staropolska”</i> (1)	(2:2) <i>bar</i> (1), <i>knajpa</i> (1)	(0)	(0)
6b. Wykonawca (1:1)	(1:1) <i>kucharz</i> (1)	(0)	(0)	(0)
44:64	38:53	3:3	6:6	1:2

Tylko *Spis cudzołożnic* reprezentuje wszystkie kategorie danej ramy. Jest to wynik opisu wędrówki bohaterów po lokalach gastronomicznych i raczenia się różnymi trunkami. Nazwy tych lokali zostały włączone do analizy, co dodatkowo podniosło rangę tego zmysłu dla najstarszej z powieści autora. Pozostałe powieści sporadycznie nawiązują do zmysłu smaku.

Percepcja ciężaru

Percepcja ciężaru należy do najrzadziej prezentowanych przez J. Pilcha na łamach jego powieści. Ramę Postrzeganie_ciężaru można zrekonstruować w sześciu kategoriach oraz określeniach ogólnych *ciężar* i *waga* (tabela 12). Pierwsza kategoria – Powodować ciężar – znalazła odwzorowanie w czasowniku *ważyć*. Druga kategoria – Percypujący – jest reprezentowana przez określenie *tragarz*, choć w tej roli kontekstowo może wystąpić nazwa każdego, kto coś dźwiga i odczuwa na swoim ciele ciężenie.

Tabela 12. Tabela zmysłu ciężaru – rama Postrzeganie_ciężaru

Kategoria	Spis cudzołożnic	Inne rozkosze	Zuza albo czas oddalenia	Portret młodej wenejanki
0. Ogólnie (2:7)	(1:4) <i>ciężar</i> (4)	(1:1) <i>ciężar</i> (1)	(1:1) <i>waga</i> (1)	(1:1) <i>ciężar</i> (1)
1. Powodować ciężar (1:3)	(0)	(0)	(1:1) <i>ważyć</i> (1)	(1:2) <i>ważyć</i> (2)
2. Percypujący (1:1)	(0)	(0)	(0)	(1:1) <i>tragarz</i> (1)
3. Czynność percepcji (3:6)	(3:4) <i>dźwigać</i> (2), <i>dźwigać się</i> (1), <i>unieść</i> (1)	(1:2) <i>dźwigać</i> (2)	(0)	(0)
4. Jakość (5:11)	(1:5) <i>ciężki</i> (5)	(2:3) <i>ciężki</i> (2), <i>masywny</i> (1)	(0)	(3:3) <i>lekki</i> (1), <i>parę kilo</i> (1), <i>superciężki</i> (1)
5. Obiekt (10:12)	(8:10) <i>500 gramów kawy</i> (1), <i>ciężar</i> (1), <i>kilka kilogramów cielesnego dobra</i> (1), <i>kosz</i> (1), <i>siatka</i> (1), <i>torba</i> (3), <i>waliza</i> (1), <i>worek</i> (1)	(2:2) <i>plecak</i> (1), <i>walizka</i> (1)	(0)	(0)
6. Czynność (3:5)	(3:4) <i>nieść</i> (1), <i>wspinać się</i> (2), <i>zanieść</i> (1)	(0)	(0)	(1:1) <i>zanieść</i> (1)
6a. Skutek (1:3)	(1:3) <i>uginać się pod ciężarem</i> (3)	(0)	(0)	(0)
6b. Stan wywołany ciężarem (3:4)	(2:3) <i>objuczony</i> (2), <i>ociężały</i> (1)	(0)	(0)	(1:1) <i>lekkość</i> (1)
28:52	19:33	6:8	2:2	8:9

Nie notuje się tu czasownika percepcyjnego, natomiast trzy przykłady (*dźwigać*, *dźwigać się* oraz *unieść*) potwierdzają kategorię Czynność percepcji.

Czwarta grupa pojęć ramy – Jakość – wyraża podstawową opozycję *ciężki* – *lekki*, a piąta – Obiekt – obrazuje te wartości szczególnie na przykładach większych wartości (*plecak*, *torba*, *walizka*). Ostatnia złożona kategoria dotyczy Czynności, jakie wykonuje się wraz z unoszeniem ciężaru (*nieść*, *wspinać się*, *zanieść*). Skutkiem tychże czynności, wyrażonym w osobnej podkategorii, może być sytuacja, w której ktoś *uginą się pod ciężarem*. Druga podkategoria – Stan wywołany ciężarem – obrazuje to, jak będzie

postrzegany (*objuczony*) i co będzie odczuwał (*ociężały*) wykonujący wspomnianą czynność. Jeśli ciężar obiektu ma małą wartość, można odczuwać stan *lekkości*.

Ciężar to zmysł słabo eksponowany przez pisarza. Znajduje niewielkie potwierdzenie w każdej z powieści, największe zaś w *Spisie cudzołożnic*, w której i tak brakuje potwierdzeń dla każdej z wyróżnionych kategorii.

Percepcja bólu

Nocycepcja – odczucie bólu to najrzadziej przywoływany zmysł w powieściach J. Pilcha. Postrzeżenie to daje się opisać w sześciu nielicznie reprezentowanych kategoriach (tabela 13). Pierwsza to Zdarzenie wywołujące ból (*drapać w gardle, męczyć*) oraz dopełniająca ją podkategoria Czynniki wywołujące ból – w tej roli powszechnie występują choroby (*choroba, podagra, reumatyzm*) i zdarzenia fizjologiczne (*zawał*). W drugiej kategorii – Percypujący – potwierdzenie znajduje wyłącznie rzeczownik *męczennik*, choć kontekstowo może się tu znaleźć odniesienie do wszystkich opisywanych osób, jeśli odczuliby ból.

Tabela 13. Tabela zmysłu bólu – rama Postrzeżenie_bólu

Kategoria	<i>Spis cudzołożnic</i>	<i>Inne rozkosze</i>	<i>Zuza albo czas oddalenia</i>	<i>Portret młodej weneckianki</i>
1. Zdarzenie wywołujące ból (2:3)	(0)	(2:3) <i>drapać w gardle</i> (2), <i>męczyć</i> (1)	(0)	(0)
1a. Czynniki wywołujące ból (4:7)	(0)	(4:4) <i>choroba</i> (1), <i>podagra</i> (1), <i>reumatyzm</i> (1), <i>zawał</i> (1)	(1:1) <i>choroba</i> (1)	(1:2) <i>choroba</i> (2)
2. Percypujący (1:1)	(1:1) <i>męczennik</i> (1)	(0)	(0)	(0)
3. Percepcja (2:3)	(1:2) <i>cierpieć</i> (2),	(1:1) <i>rozboleć</i> (1)	(0)	(0)
3a. Dać się poczuć (1:1)	(0)	(0)	(1:1) <i>wyczuwalny</i> (1)	(0)
4. Jakość bólu (2:6)	(1:2) <i>boleśnie</i> (2)	(1:2) <i>boleśnie</i> (2)	(1:2) <i>niepojęty</i> (2)	(0)
5a. Stan (8:27)	(4:6) <i>bolesność</i> (1), <i>cierpienie</i> (3), <i>kaźń</i> (1), <i>męczęństwo</i> (1)	(4:9) <i>ból</i> (4), <i>bóle głowy</i> (1), <i>męczarnia</i> (1), <i>męka</i> (3)	(1:6) <i>ból</i> (6)	(3:6) <i>ból</i> (2), <i>cierpienie</i> (3), <i>męka</i> (1)
5b. Skutek (2:3)	(1:1) <i>umęczony</i> (1)	(0)	(0)	(1:2) <i>udręczony</i> (2)
6. Miejsce (1:1)	(0)	(1:1) <i>szpital</i> (1)	(0)	(0)
23:52	8:12	13:20	4:10	5:10

Kategorię trzecią – Percepcja – reprezentują czasowniki *cierpieć* i *rozboleć*, a jej podkategorię: Dać się poczuć imiesłów *wyczuwalny*. *Boleśnie* i *niepojęty* to określenia

z czwartej kategorii: Jakość bólu – w niej autor odnosi się wyłącznie do silnych odczuć w tym postrzeżeniu.

Liczniej reprezentowana jest kategoria piąta: Stan. Niektóre nazwy w tej kategorii mają również wartość odczuć (*bolesność, ból, cierpienie*), ale ze względu na przeważającą długość trwania tych odczuć należy je traktować jak utrzymujący się stan (*każń, męczeństwo, męka*). Dopełnieniem tej kategorii jest Skutek odczuwanego bólu. Wyraża się on w określeniach takich, jak *udręczony i umęczony*.

Ostatnia kategoria to Miejsce z rzeczownikiem *szpital*. Odnosi się on do lokalizacji, w której przebywają przeważnie osoby bardzo chore, a pobyt w takim obiekcie nie należy do przyjemności i przeważnie łączy się z odczuwanym bólem.

Choć nieco większy zasób słownictwa opisującego doznania percepcji bólu pochodzi z wcześniejszego okresu, to jego udział w całym postrzeżeniu zmysłowym ma niewielką tendencję wzrostową w kolejnych fazach twórczości. Może się to łączyć z wiekiem przedstawianych bohaterów, ich samotnością i większym trudem znoszenia codziennych uciążliwości, a także doznawanych porażek.

Wnioski

1. Ramy poszczególnych zmysłów zawierają zbiory pojęć dających się zestawić w zbliżone układy kategorii, których centralnymi odniesieniami są: zdarzenie wywołujące doznania, percypujący, narząd percepcji, percepcja, wartość percepcji i obiekt. Dla zmysłów lepiej rozwiniętych dochodzą jeszcze kategorie związane z zaistnieniem postrzeganych obiektów i drogą, którą przebywa czynnik wywołujący doznania. Ponadto przy każdym ze zmysłów realizują się dodatkowe kategorie nazywające miejsce percepcji, jej czas czy skutek działania.

2. W badanych powieściach J. Pilcha dominującym zmysłem jest wzrok, co potwierdza ogólny status tego zmysłu oraz jego miejsce w hierarchii poznania.

3. Drugie miejsce w liczebności odniesień (leksykalnych i tekstowych) przypada słuchowi, lecz w powieści *Inne rozkosze* zmysł ten miał najliczniej potwierdzone odniesienia.

4. Pozostałe zmysły są znacznie mniej liczne zarówno ze względu na liczbę leksemów, jak też ich tekstowych poświadczeń.

5. Trzecia pozycja zmysłu wilgoci nie znajduje analogii w dotychczasowych badaniach i nosi wyjątkowe autorskie piętno.

6. Udział poszczególnych zmysłów zależy w niemałym stopniu od założeń metodologicznych i wykonanej procedury badawczej. Przykładem może być zmysł słuchu, w którym mowa obejmuje ponad połowę zasobu leksykalnego tej ramy, a jej uwzględnianie lub nie zmienia istotnie układ ilościowy ramy jednego zmysłu i całości postrzegania zmysłowego.

7. Pojedyncze utwory pisarza mogą mieć inny rozkład liczbowy dla leksyki reprezentującej zmysły. Przyczyna tego tkwi między innymi w tematyce każdej z powieści, kreacji bohaterów oraz przedstawianych wydarzeń i okoliczności, które temu towarzyszą.

8. Wcześniejsze powieści są wielowątkowe, co sprzyja równiejszemu rozkładowi liczbowemu słownictwa oddającego poszczególne zmysły. Skupienie na jednym głównym wątku w ostatnich powieściach sprawia, że poszczególne zmysły zyskują na randze, inne zaś wyraźnie tracą.

9. Badania należałoby kontynuować w celu ustalenia pełnego obrazu każdej z ram postrzeżeń zmysłowych oraz wymiaru wahań w hierarchii poszczególnych zmysłów.

LITERATURA CYTOWANA

Literatura podmiotowa

Pilch J., *Inne rozkosze*, Poznań 1995.

Pilch J., *Portret młodej weneckianki*, Kraków 2017.

Pilch J., *Spis cudzołożnic. Proza podróżna*, Kraków 2002.

Pilch J., *Zuza albo czas oddalenia*, Kraków 2015.

Literatura przedmiotowa

Fillmore Ch.J., *Frame Semantics*, [w:] *Linguistics in the Morning Calm*, red. The Linguistics Society of Korea, Seoul 1982.

Fillmore Ch.J., *Frames and the semantics of understanding*, „Quaderni di Semantica” 1985, Vol. 6.2.

Fillmore Ch.J., Atkins Beryl T., *Towards a Frame-Based Lexicon: The Semantics of RISK and its Neighbors*, [w:] *Frames, Fields and Contrasts. New Essays in Semantic and Lexical Organization*, eds. A.E. Lehrer, F. Kittay, New Jersey 1992.

Johnson Ch.R., Petruck Miriam R.L., Baker Collin F., Ellsworth M., Ruppenhofer J., Fillmore Ch.J., *FrameNet: Theory and Practice. Version 1.1*, 2003, <http://nats-www.informatik.uni-hamburg.de/pub/CDG/FrameNet/book.pdf>.

Kładoczny P., *Konceptualizacja percepcji słuchowej i innych zmysłów w „Drugim dzienniku” Jerzego Pilcha*, [w:] *Słowo. Obraz. Dźwięk*, red. E. Skorupska-Raczyńska, J. Rutkowska, Gorzów Wielkopolski 2016.

Kładoczny P., *Konceptualizacja zmysłów w twórczości Adama Mickiewicza*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2.

Kładoczny P., *Rama interpretacyjna percepcji słuchowej*, [w:] *Narracyjność języka i kultury*, red. D. Filar, D. Piekarczyk, Lublin 2014.

Kładoczny P., *Semantyka nazw dźwięków w języku polskim*, t. 1-2, Łask 2012.

Linde-Usiekniewicz J., *Od przypadków głębokich do elementów ram we FrameNecie*, [w:] *Ramki: rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej*, red. M. Zawisławska, Warszawa 2010.

Ramki: rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej, red. M. Zawisławska, Warszawa 2010.

Ruppenhofer J., Ellsworth M., Petruck Miriam R.L., Johnson Christopher R., Scheffczyk J., *FrameNet II: Extended Theory and Practice*, [revised November 1, 2016] <https://framenet2.icsi.berkeley.edu/docs/r1.7/book.pdf>.

Zawisławska M., *Czasowniki oznaczające percepcję wzrokową we współczesnej polszczyźnie. Ujęcie kognitywne*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004.

Zawisławska M., *Ramy interpretacyjne jako narzędzie opisu znaczenia*, [w:] *Ramki: rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej*, red. M. Zawisławska, Warszawa 2010.

Ramy interpretacyjne zmysłów we wczesnych i późnych powieściach Jerzego Pilcha

STRESZCZENIE: Artykuł jest poświęcony konceptualizacji zmysłów przez Jerzego Pilcha ujętych w ramy interpretacyjne każdego z nich. Dzięki badaniu można dostrzec, jak przedstawia się hierarchia postrzeżeń autora oraz które zakresy w nich dominują. Materiał pochodzi z dwóch wczesnych powieści Jerzego Pilcha *Spisu cudzołożnic* (1993), *Innych rozkoszy* (1995) oraz ostatnich *Zuza albo czas oddalenia* (2015) i *Portret młodej weneckianki* (2017). Na tej podstawie uzyskuje się obraz przekrojowy wyłaniający się z całości przeprowadzonej próby oraz możliwe jest wychwycenie różnic pomiędzy starszą i nowszą częścią dorobku artysty.

SŁOWA KLUCZOWE: rama interpretacyjna – konceptualizacja – zmysły – powieść

The interpretative framework of the senses in the early and late novels by Jerzy Pilch

SUMMARY: The article is devoted to the conceptualization of the senses by Jerzy Pilch included in the interpretation framework of each of them. Thanks to the research, one can see how the hierarchy of the author's perceptions is presented and which ranges dominate in them. The material comes from Jerzy Pilch's two early novels *Spis cudzołożnic* [*List of adulterers*] (1993) and *Inne rozkosze* [*Other pleasures*] (1995) and the last two *Zuza albo czas oddalenia* [*Zuza or the time of distance*] (2015) and *Portret młodej weneckianki* [*Portrait of a young Venetian woman*] (2017). On this basis, we can see a cross-sectional image emerging from all material. It is also possible to capture the differences between the older and newer parts of the artist's output.

KEY WORDS: interpretation framework – conceptualization – senses – novel